

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Τραπεζική και Χρηματοοικονομική

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Τραπεζικός Τομέας: Η Αύξηση Των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων Στο Πέρασμα Του Χρόνου

Κάτια Μιαχαλίδου

Επιβλέπον Καθηγητής
Στέλιος Μαρκουλής

Ιούνιος 2022

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Τραπεζική και Χρηματοοικονομική

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**Τραπεζικός Τομέας: Η Αύξηση Των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων Στο Πέρασμα Του
Χρόνου**

Κάτια Μιχαλίδου

Επιβλέπον Καθηγητής

Στέλιος Μαρκουλής

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στην Τραπεζική και Χρηματοοικονομική από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου

Ιούνιος 2022

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς τη μητέρα μου που είναι πάντα δίπλα μου και με στηρίζει σε κάθε μου βήμα, καθώς επίσης και τη κόρη μου Αλίκη που είναι η δύναμη και η χαρά στη ζωή μου. Χωρίς αυτές δεν θα μπορούσα να πετύχω τους στόχους μου.

Επίσης, ένα μεγάλο ευχαριστώ στον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Στέλιο Μαρκουλή για τη βοήθεια, τις σωστές υποδείξεις και τη καθοδήγηση που υπέδειξε μέχρι την ολοκλήρωση της παρούσας διατριβής.

Τέλος, για τη συγγραφή της εργασίας αυτής οφείλω να ευχαριστήσω τον καθένα ξεχωριστά όλους τους καθηγητές του προγράμματος που συνέβαλαν στη διεκπεραίωση αυτής.

Περιεχόμενα

	ΣΕΛ.
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	7-8
ABSTRACT	9-10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
1.1 Σκοπός της παρούσας εργασίας	11-12
1.2 Ερευνητικά ερωτήματα	12
1.3 Αναγκαιότητα και σπουδαιότητα της έρευνας	12-13
1.4 Μεθοδολογία	13
1.5 Η συμβολή της έρευνας στη μελέτη	13-14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	15-17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
3.1 Τι είναι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (NPL)	18
3.2 Χρηματοπιστωτικό Σύστημα	18-19
3.3 Τράπεζες και μη εξυπηρετούμενα δάνεια	19
3.4 Χορήγηση Δανείων	19-20
3.5 Βήματα για την αξιολόγηση και έγκριση ενός δανείου	20
3.6 Αιτίες δημιουργίας μη εξυπηρετούμενων δανείων	20-21
3.7 Μακροοικονομικοί παράγοντες	21-22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	
4.1 Οικονομική Κρίση και μη εξυπηρετούμενα δάνεια	23
4.2 Αντιδράσεις στην Παγκόσμια Οικονομική Κρίση	24
4.3 Ευρωπαϊκή Ένωση και Οικονομική Κρίση	24-25
4.4 Η Οικονομική Κρίση στην Κύπρο	25-26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	
Αποφυγή συσσώρευσης μη εξυπηρετούμενων δανείων	
5.1 Σχηματισμός προβλέψεων και κάλυψη	27
5.2 Κριτήρια για χορήγηση δανείων	27
Τρόποι αντιμετώπισης των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων	
5.3 Τιτλοποίηση	27-28

5.4 Πώληση Δανείων	28-29
5.5 Επαναδιαπραγμάτευση των όρων δανειακής σύμβασης	29
5.6 Υπεύθυνος Δανεισμός	29-30
5.7 Πλειστηριασμοί κακοπληρωτών	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	
Μεθοδολογία και ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας	
6.1 Μεθοδολογία της έρευνας	31-32
6.2 Αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με τα δημογραφικά στοιχεία των τραπεζικών υπαλλήλων και των δανειοληπτών	32-35
6.3 Αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με την αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων	35-44
6.4 Αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με τον επαναπροσδιορισμό του τραπεζικού συστήματος	44-53
6.5 Στατιστικοί έλεγχοι σχετικά με τα αποτελέσματα ορισμένων απαντήσεων του ερωτηματολογίου	54-55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	
Συμπεράσματα	56-58
Βιβλιογραφία	59-62
Παράρτημα Α: «Ερωτηματολόγιο»	63-69

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει σκοπό να αναλύσει και να παρουσιάσει τα αίτια που οδήγησαν στην αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων καθώς και τους τρόπους μείωσης αυτών ανά το παγκόσμιο. Περισσότερη βάση θα δοθεί στον τραπεζικό τομέα της Κύπρου και το πώς εξελίχθηκαν τα «κόκκινα δάνεια» μέσα από την παγκόσμια οικονομική κρίση μέχρι και σήμερα. Θα αναλύσουμε τον ορισμό των μη εξυπηρετούμενων δανείων και θα αξιολογήσουμε τον τρόπο δημιουργίας αυτού του μεγάλου όγκου, ο οποίος επιδρά έντονα τόσο στην ανάπτυξη των τραπεζών όσο και της κοινωνίας.

Επίσης θα δούμε πως μια τράπεζα μπορεί να αποφύγει τη συσσώρευση μη εξυπηρετούμενων δανείων και τι μπορεί να κάνει για μειώσει το απόθεμα των δανείων αυτών. Είναι ευρέως γνωστό ότι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα θέματα που επηρεάζουν την ανάκαμψη της οικονομίας του τόπου και έτσι όσο γρηγορότερα αντιμετωπιστούν, τόσο πιο γρήγορα θα αναπτυχθεί και η οικονομία. Τα «κόκκινα δάνεια» επηρεάζουν αρνητικά τις τράπεζες και κατ' επέκταση την οικονομία. Μειώνουν τη ρευστότητα και παράλληλα την δυνατότητα δανεισμού, όπως επίσης και την κερδοφορία των τραπεζών. Τα μη εξυπηρετούμενα και προβληματικά δάνεια αποτελούν ανοικτή πληγή στα χαρτοφυλάκια των τραπεζών αλλά και στις αξιολογήσεις της κυπριακής οικονομίας. Το εύρος των προβληματικών δανείων στους ισολογισμούς των τραπεζών είναι το υψηλότερο στην ευρωζώνη.

Σημαντικό ρόλο στην αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων έπαιξε και ο COVID-19 που αποτελεί μια από τις πιο μεγάλες προκλήσεις που έχουν να αντιμετωπίσουν οι τράπεζες, η οικονομία και η κοινωνία γενικότερα. Η πανδημία θα αυξήσει περαιτέρω τα κόκκινα δάνεια και θα είναι μια μεγάλη πρόκληση από τις τράπεζες να εισπράξουν τα χρέη. Περισσότερη ανάλυση θα δοθεί στα επόμενα κεφάλαια που ακολουθούν.

Η εργασία αυτή θα αναλύσει τις ενέργειες των τραπεζών και της κυβέρνησης στην προσπάθεια που γίνεται μέχρι και σήμερα για την αντιμετώπιση του προβληματικού χαρτοφυλακίου. Στη συνέχεια με το ερωτηματολόγιο γίνεται μια προσπάθεια να διαπιστωθεί η αποτελεσματικότητα των ενεργειών αυτών και επίσης αν υπάρχει η δυνατότητα το τραπεζικό σύστημα να επανέλθει στον βασικό του ρόλο έτσι ώστε να βοηθήσει και την οικονομία γενικότερα να ανθήσει και πάλι. Από τα αποτελέσματα που θα δούμε και παρακάτω φαίνεται ότι οι ενέργειες των τραπεζών και της πολιτείας δεν κατάφεραν να αντιμετωπίσουν άμεσα και αποτελεσματικά το πρόβλημα αυτό. Παρόλα αυτά παρατηρούμε μια βελτίωση με την τιτλοποίηση του προβληματικού χαρτοφυλακίου και την ανάθεση αυτού

σε ειδικές εταιρείες διαχείρισης. Η πορεία προς την ανάκαμψη περνάει επίσης μέσα από τις αλλαγές του θεσμικού πλαισίου, την βελτίωση του τρόπου ανάλυσης των δεδομένων δανειοδότησης και της εμπιστοσύνης των δανειοληπτών, όπως επίσης και την εκπαίδευση και συνεχή ενημέρωση του του προσωπικού των τραπεζών. Ακόμα, απομένει να δούμε σε ποιο βαθμό θα επηρεάσει η πανδημία του COVID-19.

Βασικό συμπέρασμα της μελέτης είναι η συνειδητοποίηση της σημαντικότητας του προβλήματος τόσο σε εθνικό όσο και σε τραπεζικό επίπεδο και της ανάγκης εξεύρεσης λύσεων για την αντιμετώπιση του. Τέλος, με βάση τα προαναφερόμενα θα επιδιωχθεί η εξαγωγή συμπερασμάτων αλλά και εισηγήσεων για περιορισμό των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Abstract

This dissertation aims to analyze and present the reasons that led to the increase in non-performing loans (NPLS) as well as ways to reduce them worldwide. More emphasis will be given to the banking sector of Cyprus and how the non-performing loans evolved through the global financial crisis until today. We will analyze the definition of non-performing loans and evaluate the creation of this large volume, which strongly influences the development of both banks and society.

Moreover, we will also see how a bank can avoid the accumulation of non-performing loans and what it can do to reduce the volume of these loans. It is well known that non-performing loans are one of the most important issues affecting the recovery of the local economy and so the faster they are addressed, the faster the economy will grow. Non-performing loans negatively affect the banks and consequently the economy. They reduce liquidity and at the same time the possibility of lending, as well as the profitability of banks. Non-performing and problematic loans are an open wound in the bank's portfolios but also in the evaluations of the Cypriot economy. The range of non-performing loans on bank's balance sheets is the highest in the euro area.

COVID-19, which is one of the biggest challenges facing banks, the economy and the society in general, also played an important role in increasing non-performing loans. The pandemic will further increase the non-performing loans and will be a big challenge for the banks to collect the debts. More analysis will be given in the following chapters.

This paper will analyze the actions of the banks and the government in an effort which takes place until today to address the non performing portfolio. The questionnaire then attempts to determine the effectiveness of these actions and also whether there is a possibility for the banking sector to return to its key role in order to help the economy in general to flourish again. From the results that we will see below, it seems that the actions of the banks and the state did not manage to deal with this problem immediately and affectively. Nevertheless, we observe an improvement with the securitization of the non performing portfolio and its assignment in debt servicing companies. The path to recovery also goes through changes in the institutional framework, the improvement of the way borrowing data is analyzed and the confidence of borrowers, as well as the training and continuous updating of bank staff. It remains to be seen to what extent the COVID-19 pandemic will affect.

The main conclusion of the study is the realization of the importance of the problem both at national and banking level and the need to find solutions to address it. Finally, based on the above, conclusions will be given and suggestions for limiting non-performing loans.

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

1.1 Σκοπός της παρούσας εργασίας

Σκοπός της διατριβής αυτής είναι να αναλύσει τον τομέα που αφορά τα κόκκινα δάνεια και να δώσει έμφαση στα αίτια που οδήγησαν στην αύξηση και στους τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος.

Συγκεκριμένα γίνεται μια προσπάθεια:

- Να παρουσιαστούν τα δεδομένα και εμπειρικά γεγονότα που να δείχνουν την εικόνα της υφιστάμενης κατάστασης που επικρατεί. Θα γίνει ανάλυση των λόγων δημιουργίας του μεγάλου όγκου των μη εξυπηρετούμενων δανείων και τον αντίκτυπο στο τραπεζικό σύστημα και στην οικονομία ευρύτερα
- Ανάλυσης της οικονομικής κρίσης η οποία είχε κορυφωθεί το 2013 και ακόμα βαραίνει τους «ώμους» των τραπεζών. Υπήρξε μια εξαιρετικά κρίσιμη φάση στη διεθνή οικονομία, με τους ρυθμούς της οικονομικής δραστηριότητας να επιβραδύνουν ή να μειώνονται, τις χρηματιστηριακές αξίες να κλονίζονται και η αβεβαιότητα στις χρηματοπιστωτικές αγορές να είναι έντονη
- Κατανόησης της σοβαρότητας της κατάστασης και ότι ο τραπεζικός τομέας εξακολουθεί να πάσχει από μια μεγάλη κληρονομική προεξοχή μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL). Τα NPL αποτελούν απειλή για τις εποπτικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για τους εξής λόγους:
 1. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια δεσμεύουν το τραπεζικό κεφάλαιο χωρίς να παρέχουν απόδοση
 2. Μειώνουν την κερδοφορία των τραπεζών και απειλούν επιχειρηματικά μοντέλα
 3. Διαβρώνουν τη ρευστότητα μιας τράπεζας.Όλα αυτά συμβάλουν σε ένα ασθενέστερο τραπεζικό τομέα με λιγότερη ικανότητα δανεισμού. Αυτός ο κίνδυνος έχει κάνει τη μείωση των NPL ένα καυτό θέμα για την οικονομία γενικότερα.
- Να διερευνηθούν οι τρόποι διαχείρισης και αντιμετώπισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων που εφαρμόζονται σήμερα και οι προσπάθειες που γίνονται για μείωση των «κόκκινων δανείων». Είναι κοινά αποδεκτό ότι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αποτελούν ένα από τα μεγαλύτερα και σημαντικότερα θέματα ανάκαμψης της

οικονομίας και όσο το συντομότερο αντιμετωπιστούν, τόσο γρηγορότερα θα δοθεί ώθηση για επιστροφή στην ανάπτυξη της οικονομίας

- Να γίνει εξαγωγή συμπερασμάτων και εισηγήσεων για μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και να δοθούν διάφοροι τρόποι χειρισμού.

1.2 Ερευνητικά Ερωτήματα

Τα ερωτήματα που θα απαντηθούν μέσα από αυτή την εργασία είναι τα ακόλουθα:

- Τι είναι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια
- Ποιοι είναι οι παράγοντες που οδήγησαν στην αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων στο πέρασμα του χρόνου και η αδυναμία αποπληρωμής
- Μπορεί η κρίση του κορωνοϊού να οδηγήσει σε αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων
- Πότε ξεκίνησε η οικονομική κατάρρευση που κατ' επέκταση επηρέασε αρνητικά και τον τραπεζικό τομέα
- Με ποιους τρόπους μπορεί να ανακάμψει η οικονομία και το τραπεζικό σύστημα
- Τον τρόπο με τον οποίο μπορούν οι τράπεζες από εδώ και πέρα να αποτρέψουν τη δημιουργία νέων μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ) ή να τα κρατήσουν σε ένα ελεγχόμενο επίπεδο
- Τι μπορεί να κάνει η εποπτική αρχή για να βοηθήσει τα τραπεζικά συστήματα να ανακάμψουν

1.3 Αναγκαιότητα και σπουδαιότητα της έρευνας

Μέσω της ανάλυσης των αποτελεσμάτων, μπορούμε να δούμε τυχόν βελτιώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων αναφορικά με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Η μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και η επίδραση τους στον τραπεζικό δανεισμό θα συμβάλει στη προώθηση μιας πιο βιώσιμης ανάκαμψης. Επίσης, είναι πολύ σημαντική η δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για τους δανειολήπτες που δεν είναι σε θέση να εξυπηρετήσουν τα δάνεια τους να μπορέσουν να έρθουν αντιμέτωποι με την κατάσταση.

Σκοπός λοιπόν είναι να κατανοήσουμε τη σημαντικότητα της αποτελεσματικότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος στην κατανομή του περιορισμένου κεφαλαίου η οποία θα οδηγήσει σε οικονομική ανάπτυξη. Ένα αποτελεσματικό χρηματοπιστωτικό σύστημα συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας εξ 'ου και ότι όλες οι αναπτυγμένες

οικονομίες χαρακτηρίζονται από ανεπτυγμένα χρηματοπιστωτικά συστήματα. Συνεπώς, προβλήματα στη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος προκαλούν και προβλήματα στην οικονομική ανάπτυξη και ευημερία.

1.4 Μεθοδολογία

Η μεθοδολογική προσέγγιση για τη μελέτη αυτή ήταν η βιβλιογραφική ανασκόπηση και η έρευνα στο διαδίκτυο όπως επίσης και η κριτική αξιολόγηση της σε μια προσπάθεια να εντοπιστούν οι λόγοι που οδήγησαν το τραπεζικό σύστημα στην κατάρρευση. Επιπλέον, τα σχετικά άρθρα τα οποία αναλύουν την πορεία των κόκκινων δανείων και τα εμπειρικά γεγονότα μέσα από τον τραπεζικό τομέα. Τέλος, η έρευνα αυτή θα ολοκληρωθεί μέσω ενός ερωτηματολογίου το οποίο θα απαντά στα ερωτήματα για το πως μπορούν να μειωθούν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και ποιες είναι οι ιδανικότερες λύσεις που μπορούν να επικοινωνήσουν στους δανειολήπτες οι οποίοι αδυνατούν να ξεπληρώσουν το χρέος τους ώστε να γίνει εφικτή η αποπληρωμή. Το ερωτηματολόγιο αυτό θα απαντηθεί από άτομα του τραπεζικού τομέα τα οποία διαχειρίζονται δανειολήπτες με μη εξυπηρετούμενα δάνεια καθώς και από δανειολήπτες. Έτσι η εικόνα που θα έχουμε θα είναι ρεαλιστική και θα μπορέσουμε να καταλάβουμε τι πραγματικά επικρατεί στα τραπεζικά συστήματα της Κύπρου και όχι μόνο. Λέξεις κλειδιά είναι κόκκινα δάνεια, μη εξυπηρετούμενα δάνεια, Κυπριακή οικονομία, παγκόσμια οικονομική κρίση, τραπεζικό σύστημα και οικονομική κρίση, οικονομική κατάρρευση.

1.5. Η συμβολή της έρευνας στη μελέτη

Στη πτυχιακή αυτή εργασία θα γίνει μια προσπάθεια να κατανοήσουμε το μεγάλο αυτό πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων και τη προσπάθεια αντιμετώπισης από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ενώ ταυτόχρονα θα διερευνηθεί κατά πόσο το ρυθμιστικό πλαίσιο και οι αποφάσεις που ελήφθησαν είναι ικανά να προσφέρουν στο τραπεζικό σύστημα τη δυνατότητα επαναπροσανατολισμού στο βασικό τους έργο που είναι η διαμεσολάβηση ανάμεσα σε αποταμιευτές και πιστούχους έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η ρευστότητα με αποτέλεσμα την ανάπτυξη της οικονομίας και την τόνωση της εγχώριας ζήτησης.

Το κεφάλαιο 3 αναφέρεται στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και στη χορήγηση δανείων όπως επίσης στις αξιολογήσεις και εγκρίσεις των δανείων αυτών και στις αιτίες δημιουργίας.

Όπως θα δούμε και στη συνέχεια από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν μεγάλο δρόμο μπροστά τους μέχρι να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά το πρόβλημα αυτό και να βρουν βιώσιμες λύσεις. Το επόμενο κεφάλαιο αναφέρεται στην οικονομική κρίση που έπληξε το παγκόσμιο και στην αύξηση του προβληματικού χαρτοφυλακίου των τραπεζών. Θα δούμε ότι ήταν ένα πολύ ισχυρό πλήγμα για το τραπεζικό σύστημα και η αύξηση των προβληματικών δανείων πολύ μεγάλη. Επιπλέον, στη συνέχεια θα δούμε τους τρόπους με τους οποίους οι τράπεζες και η κυβέρνηση προσπάθησαν να αντιμετωπίσουν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και αν αυτές οι λύσεις ήταν σωτήριες. Με το ερωτηματολόγιο αυτό συλλέγονται στατιστικά δεδομένα από υπαλλήλους τραπεζών και δανειολήπτες για να μπορέσουμε να εξετάσουμε όλες τις πλευρές και τις απόψεις σχετικά με το βαθμό στον οποίο έχει επιτευχθεί η αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Επίσης θα εξετάσουμε τι περιθώριο υπάρχει ώστε το τραπεζικό σύστημα να εστιάσει και πάλι στο βασικό του έργο. Τέλος, θα σχολιάσουμε τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την έρευνα κάτω από το πρίσμα των συνθηκών που επικρατούν στη κυπριακή κοινωνία και του κλίματος που επικρατεί λόγω της πανδημίας του Covid-19.

Κεφάλαιο 2

Ανασκόπηση Βιβλιογραφίας

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι να παρουσιαστεί η σχετική βιβλιογραφία βάση της οποίας θα αναλυθεί το μεγάλο ζήτημα των κόκκινων δανείων, των παραγόντων και των αιτιών που ευνοούν στην αύξηση τους, καθώς και πιθανών επιλογών που έχουν οι τράπεζες για να μετριάσουν τη κατάσταση αυτή και να επιστρέψουν στη κανονική λειτουργικότητα τους.

Ένα σκέλος της βιβλιογραφίας αναλύει τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια που είναι τα δάνεια στα οποία ο δανειολήπτης δεν μπορεί να αποπληρώσει το δάνειο ή έχει να καταβάλει τις συμφωνηθείσες δόσεις πάνω από 90 ημέρες. Αυτό μπορεί να συμβεί όταν το άτομο μείνει άνεργο και αδυνατεί να αποπληρώσει το στεγαστικό του δάνειο ή όταν μια επιχείρηση αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες. Οι τράπεζες πρέπει να είναι πολύ προσεχτικές στη χορήγηση δανείων και να μπορούν να εντοπίσουν από νωρίς τα δάνεια που ενέχουν τον κίνδυνο να γίνουν μη εξυπηρετούμενα. Η ρήση ενός μεγαλοβιομήχανου με το όνομα Τζον Πολ Γκετί μπορεί να μας κάνει να ψάξουμε τις αιτίες της κρίσης βαθύτερα, καθώς αναφέρει: «Αν χρωστάς στην τράπεζα 100 δολάρια, το πρόβλημα είναι δικό σου. Αν χρωστάς στην τράπεζα 100 εκατομμύρια, το πρόβλημα είναι της τράπεζας».

Οι τράπεζες σε περιόδους ανάκαμψης τείνουν να αυξάνουν τις δανειοδοτικές τους δραστηριότητες, οι οποίες πολλές φορές συνοδεύονται από τη χαλάρωση των πιστωτικών προτύπων και τη μείωση προβλέψεων για μελλοντικές ζημιές. Σε προηγούμενες φάσεις μιας οικονομικής ανάκαμψης οι τράπεζες ακολουθούν στρατηγικές δανειοδότησης με χαμηλότερες χρεώσεις τόκων ή/και αυξημένο δανεισμό σε δανειολήπτες χαμηλής πιστοληπτικής ποιότητας (Rajan 1994). Οι στρατηγικές αυτές όμως σε περιόδους ύφεσης όπως αυτή του 2008-2009, αντιστρατεύονται καθώς τα τραπεζικά ιδρύματα έρχονται αντιμέτωπα με τον πραγματικό πιστωτικό κίνδυνο, ο οποίος συνδέεται με την ανεργία, τη μείωση του εισοδήματος και γενικότερα την αδυναμία των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων να εξυπηρετήσουν τις οφειλές τους. Επίσης, σύμφωνα με τους Klein (2013, Keeton and Charles (1987), Claire (1992) η αύξηση των δανειοδοτήσεων συμβάλλει και στην αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ο λόγος είναι ότι οι τράπεζες αναλαμβάνουν μεγαλύτερο πιστωτικό κίνδυνο καθότι τα δάνεια αυτά έχουν μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους αλλά και περισσότερες πιθανότητες να καταστούν μη εξυπηρετούμενα.

Περαιτέρω θα γίνει ανασκόπηση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και το πως επηρεάστηκε το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου. Το δεύτερο εξάμηνο του 2007 με αφετηρία

τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής ξέσπασε η οικονομική κρίση, η οποία επεκτάθηκε σε ολόκληρο τον κόσμο. Σύμφωνα με τον Nkusu (2011) αναφέρει ότι υπάρχει μια θετική συσχέτιση ανάμεσα στην οικονομική κρίση και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Κατά τη διάρκεια μιας οικονομικής κρίσης οι δανειστές εφαρμόζουν αυστηρότερα κριτήρια δανεισμού, η αξία της ενυπόθηκης εξασφάλισης μειώνεται, η προσφορά και η ζήτηση μειώνονται, η ανεργία αυξάνεται και έτσι ως αποτέλεσμα έχουμε και την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Επιπρόσθετα, θα μελετήσουμε ενέργειες αποτροπής δημιουργίας κόκκινων δανείων από τις τράπεζες. Αυτές οι ενέργειες στοχεύουν στη διευκόλυνση εκείνων που έχουν τη πρόθεση να αποπληρώσουν τα χρέη τους. Κάποιες από αυτές τις διευκολύνσεις είναι η αναδιάρθρωση, η αναχρηματοδότηση, η επιμήκυνση, η πληρωμή μόνο τόκων και η αναστολή πληρωμής δόσης. Οι Fernandez and Saugina (2000) υποστηρίζουν ότι η σύνθεση του δανειακού χαρτοφυλακίου είναι ένας σημαντικός παράγοντας που δύναται να επηρεάσει τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Η σύνθεση του δανειακού χαρτοφυλακίου καταδεικνύει το προφίλ πιστωτικού κινδύνου που έχει υιοθετήσει η τράπεζα. Στις περιπτώσεις ενυπόθηκων δανείων η εξασφάλιση εμπεριέχει μικρότερο πιστωτικό κίνδυνο σε αντίθεση με δανειοδοτήσεις που έχουν παραχωρηθεί με προσωπικές εγγυήσεις όταν τα δάνεια αυτά δεν εξυπηρετούνται κανονικά.

Σημαντική είναι η μελέτη του πώς μπορεί μια τράπεζα να αποφύγει τη συσσώρευση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Κατ' αρχάς οι τράπεζες θα πρέπει να αποφεύγουν τη χορήγηση επικίνδυνων δανείων. Θα πρέπει να αξιολογούν επαρκώς τη φερεγγυότητα των δανειοληπτών προκειμένου να διασφαλίζουν ότι τα δάνεια χορηγούνται μόνο σε πελάτες που είναι ικανοί να αποπληρώσουν. Πολλά τραπεζικά ιδρύματα δεν ακολούθησαν σωστές διαδικασίες χορήγησης δανείων καθώς δεν τήρησαν τις προϋποθέσεις που προβλέπονται για την αξιολόγηση του δανειολήπτη, την αξιολόγηση των εγγυήσεων και την ορθότητα σχετικά με τις εκτιμήσεις της αξίας των ακινήτων.

Στόχος της ανασκόπησης και της μελέτης αυτής είναι να παρουσιάσω την κατάσταση των τραπεζών όσο αφορά τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και να δώσω έμφαση στη κυπριακή κοινωνία. Επίσης στόχος είναι να γίνει αντιληπτό το μέγεθος του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων και το πόσο σημαντική είναι η αντιμετώπιση τους. Η έρευνα αυτή θα γίνει μέσο ενός ερωτηματολογίου το οποίο θα απαντά στα ερωτήματα για το πως μπορούν να μειωθούν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και ποιες είναι οι λύσεις που μπορούν να δοθούν στους δανειολήπτες ούτως ώστε να γίνει εφικτή η αποπληρωμή του χρέους. Το ερωτηματολόγιο αυτό θα απαντηθεί από άτομα του τραπεζικού τομέα τα οποία

διαχειρίζονται δανειολήπτες με μη εξυπηρετούμενα δάνεια καθώς και από δανειολήπτες. Έτσι θα έχουμε μια ρεαλιστική εικόνα για το τι κατάσταση επικρατεί στα τραπεζικά συστήματα της Κύπρου και όχι μόνο.

Σήμερα τα μεγάλα ποσά των μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι ένα τεράστιο θέμα για τα τραπεζικά ιδρύματα, τα οποία προσπαθούν να μειώσουν όσο πιο αποτελεσματικά και γρήγορα γίνεται. Δυστυχώς αυτό δεν γίνεται με απόλυτη επιτυχία καθώς υπάρχουν αρκετά εμπόδια που εμποδίζουν τη μείωση τους. Τα σημαντικότερα συμπεράσματα της εργασίας είναι η συνειδητοποίηση της σοβαρότητας του προβλήματος, τόσο ως προς τις αιτίες όσο και στο βαθμό δυσκολίας αντιμετώπισης τους. Έγιναν αρκετά λάθη από πολλές χώρες και τραπεζικά ιδρύματα σε ένα πρόβλημα που υπάρχει από πολύ παλιά στην ιστορία. Παρόλα αυτά, οι αρμόδιοι πια γνωρίζουν περισσότερα για τον τρόπο αντιμετώπισης τους και οι προσπάθειες που γίνονται θα επιφέρουν θετικά αποτελέσματα.

Με την παρούσα εργασία και την έρευνα που έγινε για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια θα μπορέσουμε να κατανοήσουμε καλύτερα το πρόβλημα αυτό και τις συνέπειες που επιφέρει στην οικονομία γενικότερα. Η κρίση αυτή σε ένα μεγάλο κομμάτι οφειλόταν στην απερισκεψία των πιστωτών και των δανειοληπτών αλλά και στα τραπεζικά ιδρύματα που δεν ακολούθησαν ρητά τις ορθές διαδικασίες χορήγησης δανείων. Από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων τόσο των δανειοληπτών όσο και των τραπεζικών μπορούμε να καταλάβουμε ότι η εμπιστοσύνη απέναντι στις τράπεζες και τις διαδικασίες που ακολουθούν δεν έχει αποκατασταθεί πλήρως. Επίσης, παρατηρούμε ότι δεν ακολουθήθηκαν οι σωστές διαδικασίες για την αξιολόγηση των δανειοληπτών, δόθηκαν αλόγιστα δάνεια χωρίς να τηρηθούν οι εισοδηματικές προϋποθέσεις και ακόμα και μετά την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, οι αποφάσεις που πάρθηκαν ήταν βιαστικές και αναποτελεσματικές. Πολλά από τα κόκκινα δάνεια που υπάρχουν σήμερα ίσως να μην υπήρχαν αν υπήρχε μεγαλύτερος έλεγχος και πρόληψη των μελλοντικών πιθανών κινδύνων. Τέλος, με την εργασία αυτή θα αναλύσουμε τους τρόπους αντιμετώπισης των προβληματικών δανείων, θα παρουσιάσουμε τις απόψεις του κόσμου για το θέμα αυτό και αν πιστεύουν ότι έχει γίνει κάποια πρόοδος με όλες αυτές τις ενέργειες και τις διαδικασίες που ακολουθεί η τράπεζα και η πολιτεία.

Κεφάλαιο 3

3.1 Τι είναι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια

Ένα δάνειο θεωρείται μη εξυπηρετούμενο όταν οι τόκοι και οι πληρωμές κεφαλαίου δεν έχουν πληρωθεί όταν λήξουν χρονικά. Ίσως να είναι αποτέλεσμα οικονομικής δυσκολίας για τον οφειλέτη τη δεδομένη χρονική στιγμή, αλλά ίσως και να είναι συστηματική απροθυμία του οφειλέτη να ικανοποιήσει τις οφειλές του. Ωστόσο ένα μη εξυπηρετούμενο δάνειο είναι στην ουσία επιβάρυνση τόσο για τον δανειστή όσο και για τον δανειζόμενο. Για τον δανειζόμενο ένα μη εξυπηρετούμενο δάνειο και το χρέος από το οποίο πηγάζει αυτό καθιστά δύσκολη την απόκτηση νέας χρηματοδότησης και την πραγματοποίηση επενδύσεων. Από την άλλη ο δανειστής πρέπει να καλύψει το κόστος του δανείου και της υπολειπόμενης διάρκειας αυτού με αποτέλεσμα να περιορίζει τη δημιουργία νέων πιστώσεων.

Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια όπως έχουμε διαπιστώσει έχουν κατακλίσει την αγορά και αποτελούν ένα από τα μεγαλύτερα αγκάθια των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Όπως είναι αναμενόμενο οι τράπεζες δίνουν μεγάλη προσοχή στο θέμα των κόκκινων δανείων για να διατηρήσουν τη σταθερότητα στο τραπεζικό σύστημα και να ικανοποιήσουν τις αρμοδιότητες τους. Πιθανά προβλήματα στις απαιτήσεις των τραπεζών στους δανειολήπτες έχουν αντίκτυπο στην ικανότητα των τραπεζών για πιστώσεις. Οι υψηλοί δείκτες μη εξυπηρετούμενων δανείων στους ισολογισμούς των τραπεζών χειροτερεύουν τη κατάσταση της αγοράς και επιβραδύνουν την οικονομική ανάπτυξη.

Σημαντικό είναι να αναφέρουμε ότι η οικονομική κρίση που προκλήθηκε από την πανδημία του κορωνοϊού είναι πιθανόν να οδηγήσει σε απότομη αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Σύμφωνα με ένα δυσμενές σενάριο θα μπορούσαν να διαμορφωθούν σε επίπεδο που θα ανέρχεται σε €1,4 τρισεκ. μέχρι το τέλος του 2022.

3.2 Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

Χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι το οικονομικό σύστημα το οποίο αποτελείται από όλα τα χρηματοοικονομικά μέσα και τις αγορές χρήματος και κεφαλαίων. Αποτελεί τον κρίκο που συνδέει τους αποταμιευτές με τους επενδυτές. Είναι ίσως ο σημαντικότερος παράγοντας διαμεσολάβησης για την λειτουργία των οικονομικών και εμπορικών δραστηριοτήτων. Κύριο ρόλο στο χρηματοπιστωτικό σύστημα παίζουν οι διαμεσολαβητές οι οποίοι συγκεντρώνουν την πληροφορία εμπιστοσύνης των συναλλασσόμενων και διεκπεραιώνουν τις συμφωνίες των συναλλαγών. Σκοπός του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι η

βελτίωση της κατανομής των πόρων στο χώρο και το χρόνο μέσα σε ένα αβέβαιο περιβάλλον συναλλαγών.

3.3 Τράπεζες και μη εξυπηρετούμενα δάνεια

Οι τράπεζες αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα κομμάτια του χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας οικονομίας και βοηθούν σημαντικά στην ανάπτυξη της καθώς με τη λειτουργία της χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης αυξάνουν τις αποταμιεύσεις που μετέπειτα τις διοχετεύουν στις παραγωγικές μονάδες. Δηλαδή η βασική λειτουργία τους είναι η μεταφορά κεφαλαίων από τις πλεονασματικές προς τις ελλειμματικές μονάδες, ώστε να συνεισφέρουν στην αποτελεσματικότερη χρήση των οικονομικών πόρων. Οι τράπεζες για να καλύψουν το κόστος λειτουργίας τους και να έχουν κέρδος, χορηγούν δάνεια με μεγαλύτερο επιτόκιο από αυτό των καταθέσεων. Η χορήγηση δανείων γίνεται σε ιδιώτες, επιχειρήσεις και στα κράτος. Ο τραπεζικός δανεισμός είναι μια διαδικασία που βασίζεται στην υποχρέωση της εξόφλησης των δανειζόμενων χρηματικών ποσών και στην καταβολή των τόκων που πηγάζουν από το ποσό αυτό από τον εκάστοτε οφειλέτη στην αντίστοιχη πιστώτρια τράπεζα. Η τήρηση αυτής της διαδικασίας έχει αντίκτυπο στις οικονομικές και χρηματοοικονομικές επιδόσεις της τράπεζας αλλά και στον πελάτη που τηρεί τους όρους. Η αθέτηση αυτών των υποχρεώσεων οδηγεί στην εμφάνιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Μια τράπεζα με υψηλό ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων πιθανόν να επικεντρωθεί στη βελτίωση της ποιότητας των υπάρχοντων περιουσιακών στοιχείων παρά να προβεί σε περαιτέρω πιστώσεις με αποτέλεσμα για την οικονομία μειωμένους διαθέσιμους κεφαλαιακούς πόρους και μειωμένη κερδοφορία για την τράπεζα. Για το λόγο αυτό, όταν μια τράπεζα χορηγεί δάνειο πρέπει να φροντίζει να ερευνά την οικονομική κατάσταση του δανειολήπτη και τη δυνατότητα της αποπληρωμής για να εξασφαλίζει τα κεφάλαια της.

3.4 Χορήγηση Δανείων

Η χορήγηση δανείων αποτελεί μια από τις σημαντικότερες λειτουργίες ενός πιστωτικού ιδρύματος και καταλαμβάνει μεγάλο μέρος του ενεργητικού της τράπεζας. Λόγω του ότι τα δάνεια που χορηγούν οι τράπεζες αποτελούν τη βασικότερη πηγή εσόδων είναι αναγκαία η εκτενέστερη ανάλυση των χρηματοδοτήσεων από τα πιστωτικά ιδρύματα.

Το δάνειο αποτελεί πιστωτική σύμβαση αφού από οικονομική άποψη κατευθύνεται στη χρονικά περιορισμένη παραχώρηση ενός κεφαλαίου, συνήθως χρηματικού ποσού για

οικονομική χρησιμοποίηση του από τον λήπτη. Το χρηματικό δάνειο αποτελεί τη σημαντικότερη μορφή πίστωσης, γιατί η προσωρινή ενίσχυση της αγοραστικής δύναμης του λήπτη γίνεται με την απευθείας παραχώρηση της από τον πιστοδότη. Από την άλλη πλευρά πίστωση είναι η σύμβαση με την οποία ο δανειστής μεταβιβάζει στον οφειλέτη κεφάλαιο για να το χρησιμοποιήσει σε ορισμένο χρονικό διάστημα και ο οφειλέτης αναλαμβάνει την υποχρέωση να το ξεπληρώσει με τη λήξη του χρόνου.

Κάθε τράπεζα έχει τα δικά της συστήματα και μεθόδους αξιολόγησης και έγκρισης δανείων όπως επίσης έχει τη δική της πιστωτική πολιτική για τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου. Σε γενικές γραμμές η τράπεζα αξιολογεί τη πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη, δηλαδή την ικανότητα αποπληρωμής και αναλόγως εγκρίνει ή απορρίπτει το δάνειο.

3.5 Βήματα για την αξιολόγηση και έγκριση ενός δανείου

Ο τραπεζικός δανεισμός αποτελεί το σημαντικότερο σημείο στις διατραπεζικές συναλλαγές. Η ολοκληρωμένη και σωστή αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών είναι αυτό που θα οδηγήσει στη μεγιστοποίηση της κερδοφορίας του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Η μείωση του κινδύνου που προέρχεται από τα δάνεια είναι ο βασικότερος στόχος των τραπεζών. Η οικονομική κρίση έχει αυξήσει περισσότερο αυτό τον κίνδυνο γι' αυτό οι τράπεζες πρέπει να είναι ακόμα πιο προσεχτικές στις χρηματοδοτήσεις τους. Ακόμα ένας λόγος που ευθύνεται για τις αλλαγές στην πιστοληπτική ικανότητα των τραπεζών είναι η έλλειψη ρευστότητας. Οι εξασφαλίσεις/εγγυήσεις που λαμβάνουν οι τράπεζες αλλά και η ρευστοποίηση αυτών πρέπει να αποτελούν την ύστατη επιλογή για την αποπληρωμή των δανείων.

3.6 Αιτίες δημιουργίας μη εξυπηρετούμενων δανείων

Κακή Διοίκηση:

Στους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς η ικανότητα, η γνώση και η εμπειρία τόσο της διοίκησης όσο και του προσωπικού μπορούν να συνδράμουν σημαντικά στον περιορισμό του ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Αυτό μπορεί να γίνει κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της αρχικής αξιολόγησης του δανειολήπτη και κατά τη διάρκεια εξυπηρέτησης των ήδη εγκεκριμένων πιστοδοτήσεων. Εάν δηλαδή δεν γίνει σωστή αξιολόγηση αρχικά τότε ο δανειολήπτης μπορεί να φανεί ανήμπορος να εξυπηρετήσει το χρέος του και τότε η τράπεζα κινδυνεύει να χάσει το κεφάλαιο της.

Αυξημένη Παραχώρηση Δανείων:

Η απόφαση ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος για αύξηση των δανειοδοτήσεων, ειδικά σε περιόδους όπου παρουσιάζεται αύξηση της οικονομίας, συνδέεται με την αύξηση του ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Έτσι με την πιστωτική επέκταση των χρηματοπιστωτικών οργανισμών και την ανάπτυξη της οικονομίας να σημειώνει σημαντική άνοδο, οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί στη προσπάθεια τους να αυξήσουν το δανειακό τους χαρτοφυλάκιο, αναλαμβάνουν αυξημένους πιστωτικούς κινδύνους. Ως αποτέλεσμα είναι η απότομη αύξηση του αριθμού των πιστωτικών διευκολύνσεων που οδηγεί σε χαλάρωση των κριτηρίων για παραχώρηση δανείων, αυξάνοντας πολύ τις πιθανότητες να υπάρξει μεγάλο ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Αλλαγές στη σύνθεση του χαρτοφυλακίου:

Η διαφοροποίηση στη σύνθεση του χαρτοφυλακίου ενός χρηματοπιστωτικού οργανισμού είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας που λειτουργεί ως αντιστάθμισμα στην αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Γενικότερα, προκειμένου οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί να μην είναι ευάλωτοι και εκτεθειμένοι στα δάνεια και στην οικονομία γενικότερα, θα πρέπει να κάνουν αλλαγές και διαφοροποίηση στα χαρτοφυλάκια τους.

Ανταγωνιστικό Περιβάλλον:

Ο ανταγωνισμός που υπάρχει μεταξύ των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων μπορεί να επηρεάσει τον αριθμό των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ειδικά σε περιπτώσεις όπου υπάρχει μεγάλος ανταγωνισμός μεταξύ των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, τείνουν να προβαίνουν σε χαλάρωση των πιστωτικών τους κριτηρίων με αποτέλεσμα οι νέες χρηματοδοτήσεις να είναι ανεπαρκείς, υψηλού κινδύνου και με μειωμένες εξασφαλίσεις. Το γεγονός αυτό οδηγεί πολλές φορές σε αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

3.7 Μακροοικονομικοί Παράγοντες

Ρυθμός Ανάπτυξης της Οικονομίας:

Η αύξηση στον ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας συνήθως οδηγεί σε μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και αντίθετα. Οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί σε περιόδους οικονομικής κρίσης τείνουν να εφαρμόζουν αυστηρότερα κριτήρια χρηματοδότησης, η αξία των ενυπόθηκων ακινήτων μειώνεται, η προσφορά και η ζήτηση μειώνονται και η ανεργία

αυξάνεται. Ως αποτέλεσμα οδηγούμαστε σε αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων διότι ο δανειζόμενος αντιμετωπίζει σημαντικές δυσκολίες αποπληρωμής.

Επίπεδο τιμών των ακινήτων:

Οι τιμές των ακινήτων σε περιόδους οικονομικής κρίσης παρουσιάζουν πτωτική πορεία καθώς υπάρχει μείωση των εισοδημάτων τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στα νοικοκυριά. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την μείωση της κατανάλωσης και επομένως της ζήτησης για ακίνητα. Το γεγονός αυτό, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις που υπάρχουν σημαντικές μειώσεις στις τιμές των ακινήτων, μπορεί να οδηγήσει τους δανειολήπτες σε εγκατάλειψη των ενυπόθηκων ακινήτων τους με αποτέλεσμα την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Επιτόκια:

Τα αυξημένα δανειακά επιτόκια προκαλούν αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι τα αυξημένα δανειστικά επιτόκια επιβαρύνουν περισσότερο το πρόγραμμα αποπληρωμής των δανειζόμενων καθώς οι δανειζόμενοι καλούνται να καταβάλουν αυξημένο ύψος δόσεων. Έτσι, τα αυξημένα επιτόκια σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες όπως η μείωση εισοδημάτων αποδυναμώνουν την ικανότητα αποπληρωμής των δανειοληπτών με αποτέλεσμα την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Πληθωρισμός:

Σε περιόδους υπερπληθωρισμού οι δανειζόμενοι συνήθως επωφελούνται καθώς η πραγματική αξία των δανείων τους μειώνεται ενώ παράλληλα βελτιώνεται η δυνατότητα αποπληρωμής τους με αποτέλεσμα την μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Είναι σημαντικό να πούμε ότι τα δανειστικά επιτόκια παραμένουν αναλλοίωτα καθώς στις περιπτώσεις που οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί προβαίνουν σε αύξηση των επιτοκίων για να καλύψουν ζημιές που προέρχονται από τον πληθωρισμό, τα πραγματικά εισοδήματα και οι μισθοί μειώνονται. Όπως είναι αναμενόμενο αυτό επηρεάζει αρνητικά τη δυνατότητα αποπληρωμής των δανειζόμενων και έτσι έχουμε αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Ανεργία:

Ένας σημαντικός παράγοντας της αύξησης των μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι η ανεργία. Συγκεκριμένα ο παράγοντας αυτός επηρεάζει τα στεγαστικά δάνεια και τα δάνεια καταναλωτικής πίστης καθώς επηρεάζονται άμεσα οι καταναλωτές. Η αύξηση της ανεργίας επηρεάζει αρνητικά την ρευστότητα ενός νοικοκυριού και επομένως και την ικανότητα αποπληρωμής του.

Κεφάλαιο 4

4.1 Οικονομική Κρίση και μη εξυπηρετούμενα δάνεια

Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008 στην οποία η προσφορά χρήματος ξεπερνά την ζήτηση και έχει ως αποτέλεσμα την έλλειψη ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα έκανε την εμφάνιση της προκαλώντας έκπληξη σε πάρα πολλούς. Η παγκόσμια οικονομική κρίση που είναι αναμφισβήτητα ένα από τα μεγαλύτερα πλήγματα διεθνώς, οφείλεται στη χρηματοπιστωτική κρίση που ξεκίνησε στις ΗΠΑ το 2007 και είχε να κάνει με την αγορά στεγαστικών δανείων χαμηλής εξασφάλισης. Η δημιουργία αυτής της φούσκας στις αγορές χρηματοοικονομικού κεφαλαίου και το σπάσιμο αυτής, πρώτα στην αγορά των κατοικιών με ενυπόθηκα δάνεια υψηλής μόχλευσης και μειωμένης πιστοληπτικής διαβάθμισης και στην πορεία στην αγορά διαπραγμάτευσης των τιτλοποιημένων στεγαστικών δανείων, έφερε την οικονομική κρίση με την άρνηση των πιστωτικών ιδρυμάτων να χορηγήσουν δάνεια και την οικονομική καταστροφή νοικοκυριών και επιχειρήσεων. Σε γενικές γραμμές μπορούμε να πούμε πως οι βασικές αιτίες της οικονομικής κρίσης είναι οι ακόλουθες: Η ανισορροπία σε μακροοικονομικό επίπεδο σε όλο τον κόσμο, η μεγάλη πιστωτική επέκταση και η μόχλευση, η ασύμμετρη πληροφόρηση και τα προβλήματα που υπήρχαν μεταξύ των δανειστών και των δανειζόμενων, όπως επίσης και η ανεπαρκής εποπτεία σε συνδυασμό με τα ρυθμιστικά κενά.

Οι συνέπειες της οικονομικής κρίσης που ξέσπασε σε παγκόσμιο επίπεδο και η οποία προκάλεσε μεγάλα προβλήματα σε όλα τα επίπεδα, οδήγησε πολλούς δανειολήπτες σε δυσκολία και αδυναμία πληρωμής των δανειακών τους υποχρεώσεων. Επίσης, τα πιστωτικά ιδρύματα αδυνατώντας να αποτρέψουν τη δημιουργία μη εξυπηρετούμενων δανείων, το μόνο που μπορούσαν να κάνουν είναι να παρακολουθούν τις κινήσεις των δανειοληπτών και να προτείνουν εναλλακτικές στρατηγικές αποπληρωμής. Οι προσπάθειες αυτές απέβλεπαν στη προσπάθεια μείωσης των οικονομικών δυσκολιών που αντιμετώπιζαν οι δανειολήπτες αλλά και στη διασφάλιση μέρους ή ολόκληρου του ποσού που δάνεισαν.

Η οικονομική κρίση επεκτάθηκε πολύ γρήγορα στις αναπτυγμένες χώρες και στη συνέχεια σε ολόκληρο τον κόσμο με άσχημες επιπτώσεις στο τραπεζικό σύστημα και τις επιχειρήσεις. Σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η οικονομική κρίση μεταφέρεται σφοδρότατα στην πραγματική οικονομία, με αποτέλεσμα την ύφεση και την πτώση της απασχόλησης (Birdsall, 2009). Οι χώρες αντέδρασαν άμεσα στη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης. Τα μέτρα αυτά αν και ήταν διαφορετικά σε κάθε χώρα, είχαν έναν κοινό στόχο, τη βελτίωση της ρευστότητας, την κινητοποίηση των επενδύσεων και την ενίσχυση της απασχόλησης.

4.2 Αντιδράσεις στην Παγκόσμια Οικονομική Κρίση

Το πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων, απόρροια κυρίως της οικονομικής κρίσης αποδείχθηκε εξαιρετικά δύσκολο να επιλυθεί. Το πρόβλημα ενέτειναν περισσότερο νομοθετικές παρεμβάσεις όπως η αναστολή των πλειστηριασμών πρώτης κατοικίας, η κατάχρηση του πλαισίου προστασίας από κατασχέσεις καθώς και διάφορα άλλα νομικά και δικαστικά εμπόδια. Επίσης, μεταγενέστερα αν υπήρχε δυναμικότερη αντίδραση τα πρώτα χρόνια της κρίσης, αν δηλαδή οι αναγκαίες νομοθετικές αλλαγές είχαν εφαρμοστεί νωρίτερα και είχε θεσπιστεί μια συστημική λύση με τη μορφή μιας εταιρείας διαχείρισης στοιχείων του ενεργητικού που θα αναλάμβανε τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, το πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε σήμερα θα ήταν μικρότερο.

Τα κράτη προσπάθησαν να ανταπεξέλθουν στη κρίση με την ενίσχυση της κεφαλαιακής βάσης των τραπεζών και την απομάκρυνση των «τοξικών» στοιχείων από το ενεργητικό τους, ενώ η δημοσιονομική πολιτική προσπάθησε να ενισχύσει τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. (Κολλιτζάς, Ψαλιδόπουλος, 2009)

Τα μέτρα που πάρθηκαν για την αντιμετώπιση της κρίσης ήταν η μείωση του επιτοκίου από τις κεντρικές τράπεζες όπως επίσης μέτρα ποσοτικής και ποιοτικής χαλάρωσης μέσω της αγοράς κρατικών ομολόγων. Ακόμα, οι εγγυήσεις των καταθέσεων για να αποφευχθεί ο πανικός και οι ενέργειες των κυβερνήσεων με πακέτα διάσωσης εγχώριων τραπεζών όπως οι εγγυήσεις χρέους ήταν μερικές από τις παρεμβάσεις. Επιπλέον, σημαντικά ήταν τα μέτρα για τα δημοσιονομικά πακέτα στήριξης για την τόνωση της οικονομίας.

4.3 Ευρωπαϊκή Ένωση και Οικονομική Κρίση

Στην Ευρώπη οι εθνικές κυβερνήσεις και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα προσπάθησαν να αποκαταστήσουν τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα ρυθμίζοντας την εποπτεία και ενισχύοντας τις τράπεζες. Η ΕΚΤ έχει ως προτεραιότητα να μειώσει το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων έτσι ώστε να έχουν την ικανότητα να αντιμετωπίζουν προβλήματα πιστωτικού κινδύνου και ρευστότητας, αποτρέποντας τον κίνδυνο κατάρρευσης των τραπεζών. Αν μια τράπεζα έχει υψηλό ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων πρέπει να έχει αυξημένα εποπτικά κεφάλαια για να έχει κεφαλαιακή επάρκεια. Άρα αν δεν μειωθεί το απόθεμα των προβληματικών δανείων τότε παραμονεύει ο κίνδυνος να χειροτερέψει η ποιότητα του χαρτοφυλακίου των δανείων και να επηρεαστεί αρνητικά ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Το ξέσπασμα της οικονομικής αυτής κρίσης είχε σαν επακόλουθο τη κρίση χρέους στη ζώνη του ευρώ και τη συσσώρευση μεγάλου αποθέματος μη εξυπηρετούμενων δανείων σε πολλές τράπεζες της ζώνης του ευρώ. Η κατανομή των κόκκινων δανείων δεν ήταν ομοιόμορφη μεταξύ των χωρών της ευρωζώνης καθώς η μέγιστη τιμή κυμαινόταν μεταξύ άλλων στην Ελλάδα και στην Κύπρο. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αναγνωρίστηκαν ως μια από τις βασικότερες προκλήσεις της οικονομικής κρίσης για τον τραπεζικό τομέα.

Η οικονομική κρίση έκανε δύσκολο ακόμα και αδύνατο για μερικές χώρες της ευρωζώνης να εξοφλήσουν ή να αναχρηματοδοτήσουν το δημόσιο χρέος τους χωρίς τη βοήθεια τρίτων όπως η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ή το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Οι τράπεζες της ευρωζώνης ήταν υποκεφαλαιοποιημένες και αντιμετώπιζαν προβλήματα ρευστότητας και χρέους. Ακόμα, οι κυβερνήσεις των κρατών που επηρεάστηκαν περισσότερο από την οικονομική κρίση έχουν προσαρμόσει τις αντιδράσεις τους με μια επιτροπή που είναι γνωστή ως «Τρόικα» και δημιουργήθηκε από 3 διεθνείς οργανισμούς: Την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

4.4 Η Οικονομική Κρίση στην Κύπρο

Η οικονομική κρίση προκάλεσε μια σωρεία προβλημάτων τα οποία είχαν αντίκτυπο στον κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό τομέα του νησιού. Όπως και σε πολλές άλλες χώρες που βίωσαν την κρίση, έτσι και στην Κύπρο κυριάρχησε η ανεργία, η φτώχεια, η αβεβαιότητα και ένα ποσοστό των Κυπρίων μετανάστευσαν στο εξωτερικό. Το βάρος της κρίσης σήκωσαν κυρίως οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες μετά την πτώση του κύκλου εργασιών τους έχουν να διαχειριστούν και τον μεγάλο όγκο μη εξυπηρετούμενων δανείων που δημιουργήθηκε.

Τα μεγάλα αποθέματα μη εξυπηρετούμενων δανείων που δημιουργήθηκαν με την οικονομική κρίση δεν είναι μόνο ένα πρόβλημα μικροπροληπτικής εποπτείας αλλά ένα ζήτημα με ευρύτερες επιπτώσεις μακροπροληπτικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Ένα ψηλό απόθεμα μη εξυπηρετούμενων δανείων σε ολόκληρο το σύστημα επηρεάζει αρνητικά την ανθεκτικότητα του τραπεζικού τομέα και αυξάνει τον συστημικό κίνδυνο, όπως και έγινε μετά το ξέσπασμα της μεγάλης αυτής κρίσης.

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Κύπρου απέτυχε να λάβει έγκαιρα τα σωστά μέτρα κατά της απειλής της φούσκας των ακινήτων στην εγχώρια αγορά όπως επίσης και του κινδύνου της διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης. Έγιναν λάθη στην εποπτεία καθώς και ο

ανεπαρκής συντονισμός μεταξύ της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου και του Υπουργείου Οικονομικών σχετικά με τους κινδύνους και την αποτελεσματικότητα των εποπτικών φορέων που εφαρμόστηκαν στο τραπεζικό σύστημα.

Κεφάλαιο 5

Αποφυγή συσσώρευσης μη εξυπηρετούμενων δανείων

5.1 Σχηματισμός προβλέψεων και κάλυψη

Κάθε τράπεζα πρέπει να είναι προετοιμασμένη για το ενδεχόμενο τα δάνεια που χορηγεί να γίνουν ζημιογόνα. Προκειμένου να αντισταθμίσει αυτόν τον κίνδυνο, η τράπεζα εκτιμά την αναμενόμενη μελλοντική ζημιά του δανείου και σχηματίζει αντίστοιχη πρόβλεψη. Ο σχηματισμός αυτός είναι μια αναγνώριση από μέρους της τράπεζας της ζημίας που θα καταγράψει το δάνειο. Η τράπεζα με αυτό το τρόπο μπορεί να αφαιρέσει από το κεφάλαιο της το ποσό των χρημάτων που δεν θα μπορέσει να εισπράξει από τον πελάτη. Το μέρος των μη εξυπηρετούμενων δανείων που καλύπτεται από προβλέψεις μπορεί να δείξει σε τι έκταση η τράπεζα έχει ήδη αναγνωρίσει τις ζημιές που αναμένει από τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

5.2 Κριτήρια για χορήγηση δανείων

Πρώτα θα πρέπει οι τράπεζες εξ αρχής να αποφεύγουν τη χορήγηση πολύ επικίνδυνων δανείων. Πρέπει να εφαρμόζουν σωστά πιστοδοτικά κριτήρια και να αξιολογούν επαρκώς τη φερεγγυότητα των δανειοληπτών προκειμένου να διασφαλίζουν ότι τα δάνεια δίνονται μόνο σε πελάτες που είναι ικανοί να τα αποπληρώσουν.

Ακόμα, είναι σημαντικό η τράπεζα να διαθέτει το κατάλληλο σύστημα παρακολούθησης ώστε να μπορεί να εντοπίζει σε αρχικό στάδιο πότε ένας δανειολήπτης αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες. Με αυτό το τρόπο τα χρηματοπιστωτικά συστήματα έχουν στη διάθεση τους εργαλεία για να διορθώσουν την κατάσταση αυτή. Σε κάποιες περιπτώσεις ακόμα και η παροχή συμβουλών στον πελάτη για τα οικονομικά του είναι αρκετή για να αποτρέψει τη μετατροπή ενός δανείου σε μη εξυπηρετούμενο.

Τρόποι αντιμετώπισης των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων

5.3 Τιτλοποίηση

Τιτλοποίηση είναι μια τεχνική των τραπεζών που χρησιμοποιούν για να αντλούν κεφάλαια από τις διεθνείς ή εγχώριες κεφαλαιαγορές. Κατά την τιτλοποίηση οι απαιτήσεις

της τράπεζας μεταβιβάζονται λόγω πώλησης σε εταιρεία η οποία ασχολείται με την απόκτηση απαιτήσεων. Στη συνέχεια η εταιρεία αυτή εκδίδει ομολογίες που έχουν για εξασφάλιση τις απαιτήσεις που μεταβιβάστηκαν σε αυτή, η εξόφληση των οποίων γίνεται από το προϊόν είσπραξης των μεταβιβασθεισών απαιτήσεων.

Η τράπεζα εκδίδει ή χορηγεί ενυπόθηκα δάνεια και όταν ο αριθμός των δανείων αυτών φτάσει σε κάποιο συγκεκριμένο επίπεδο, η τράπεζα ξεκινά τη διαδικασία τιτλοποίησης πουλώντας ή μεταφέροντας τα δάνεια αυτά σε μια εταιρεία ειδικού σκοπού. Στη συνέχεια η εταιρεία αυτή πουλά τους τίτλους ενυπόθηκων δανείων στους επενδυτές και τα κέρδη που παίρνει από τη διαδικασία τα χρησιμοποιεί για την αγορά ενυπόθηκων δανείων από την τράπεζα – εκδότη. Η εταιρεία ειδικού σκοπού επωφελείται της εξειδίκευσης της για τη δημιουργία τίτλων ενυπόθηκων δανείων βασιζόμενη στην εμπειρία της σχετικά με τις προτιμήσεις των επενδυτών.

Με τη μέθοδο της τιτλοποίησης επιτυγχάνεται η εξυγίανση του ισολογισμού των πιστωτικών οργανισμών επιτρέποντας στις τράπεζες να απαλλαγούν από μη παραγωγικά στοιχεία. Η μεταφορά του κινδύνου από προβληματικά χαρτοφυλάκια έχει ως συνέπεια να αποδεσμεύονται εποπτικά κεφάλαια και να δίνεται η δυνατότητα στους πιστωτικούς οργανισμούς να αναλαμβάνουν νέους κινδύνους επιδιώκοντας ψηλότερες αποδόσεις. Η τιτλοποίηση μπορεί να βελτιώσει την αποδοτικότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος και να προσφέρει επενδυτικές ευκαιρίες.

Η κύρια λογική της τιτλοποίησης είναι η μετατροπή μη ρευστών στοιχείων του ενεργητικού σε εμπορεύσιμους τίτλους και η διάθεση των διαφορετικών τμημάτων τους σε ξεχωριστές κατηγορίες επενδυτών ανάλογα με τη διάθεση ανάληψης κινδύνων. Μερικοί από τους στόχους της τιτλοποίησης είναι η άντληση ρευστότητας, η μεταφορά πιστωτικού κινδύνου και η μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

5.4 Πώληση Δανείων

Η πώληση δανείων είναι μια διαδικασία η οποία είναι πολύ διαδεδομένη στο εξωτερικό και έχει χρησιμοποιηθεί με μεγάλη επιτυχία σε πολλές χώρες ανά το παγκόσμιο, στα πλαίσια της αναδιάρθρωσης και εξυγίανσης του τραπεζικού τομέα. Με την πώληση του χαρτοφυλακίου η τράπεζα εισπράττει άμεσα ρευστότητα την οποία μπορεί να χρησιμοποιήσει για νέο δανεισμό, ενισχύοντας έτσι την οικονομία. Επίσης αν οι αγοραστές των χαρτοφυλακίων είναι από το εξωτερικό, τότε θα έχουμε νέες εισροές προς τις κυπριακές τράπεζες. Σημαντικό είναι ότι με τη πώληση των μη εξυπηρετούμενων δανείων

επιτυγχάνεται καλύτερη διαχείριση των ισολογισμών των τραπεζών, μειώνονται τα προβληματικά δάνεια και έχουμε θετικά αποτελέσματα στα κεφάλαια των τραπεζών. Επιπλέον, ο αγοραστής των δανείων μπορεί να είναι σε καλύτερη θέση και να δανείσει ξανά τους δανειολήπτες ή να προχωρήσει σε περαιτέρω αναδιαρθρώσεις στα δάνεια που αγόρασε, ενισχύοντας έτσι τις προσπάθειες των δανειοληπτών.

Οι τράπεζες μέσω της πώλησης των δανείων ρευστοποιούν τα προβληματικά τους δάνεια και τα διαγράφουν οριστικά από τους ισολογισμούς τους, πετυχαίνοντας έτσι την απομόχλευση τους. Τα δάνεια που πωλούνται πρώτα είναι αυτά που δεν έχουν καμία προοπτική εισπραξιμότητας εφόσον είναι σε πολυετή καθυστέρηση καθώς και αυτά που δεν έχουν εμπράγματα εξασφαλίσεις και καλύπτονται σχεδόν εξολοκλήρου από προβλέψεις.

5.5 Επαναδιαπραγμάτευση των όρων δανειακής σύμβασης

Ο τραπεζικός οργανισμός σε συνεργασία με τον δανειολήπτη προσπαθεί να εξεύρει λύσεις προκειμένου να εξυπηρετηθεί το χρέος στο καλύτερο δυνατόν. Δεν υπάρχει συγκεκριμένη πρακτική για την εξεύρεση λύσης, αλλά το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα προσαρμόζεται στις ανάγκες κάθε δικαιούχου. Οι πιο συνηθισμένες λύσεις είναι η μείωση της δόσης ή παράταση της διάρκειας αποπληρωμής του δανείου, η μείωση επιτοκίου, η επιβολή μιας περιόδου χάριτος κατά την οποία θα αναστέλλεται η καταβολή δόσεων, η εθελοντική παράδοση ενυπόθηκου ή και μη ακινήτου ή σε πιο ακραίες περιπτώσεις η πλήρης διαγραφή του χρέους. Η επαναδιαπραγμάτευση των όρων της σύμβασης και η είσπραξη έστω και ενός μέρους του συνολικού ποσού συμφέρει τόσο τους δανειολήπτες οι οποίοι αποφεύγουν την διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης όσο και τις τράπεζες καθώς μειώνεται το ύψος των μη εξυπηρετούμενων δανείων και κατ' επέκταση αυξάνεται η κερδοφορία της τράπεζας.

5.6 Υπεύθυνος Δανεισμός

Υπεύθυνος δανεισμός είναι ένα σύνολο καλών πρακτικών διαφάνειας υπευθυνότητας, πληροφόρησης, προστασίας του δανειζόμενου. Με λίγα λόγια είναι το σύνολο πρακτικών προστασίας από τη μεριά της τράπεζας υπέρ του καταναλωτή, ο οποίος με τη σειρά του πρέπει να τηρήσει τους όρους συμφωνίας και να είναι συνεπής. Το πιστωτικό ίδρυμα πριν από τη συμφωνία για δανεισμό αξιολογεί την φερεγγυότητα και πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή, με βάση τα στοιχεία που προσκομίζει ο ίδιος ή από τη μακροχρόνια

συναλλακτική τους σχέση είτε έπειτα από έρευνα στη κατάλληλη βάση δεδομένων. Η τράπεζα πρέπει να εξαντλήσει όλα τα μέσα που διαθέτει όπως η πρόσβαση δεδομένων ούτως ώστε να εξάγει ένα σωστό αποτέλεσμα για το αν ο δανειολήπτης μπορεί να αποπληρώσει τις οφειλές του. Επίσης, αν τα μέρη αποφασίσουν να αυξήσουν το ποσό της πίστωσης μετά τη συμφωνία, τότε το πιστωτικό ίδρυμα οφείλει να επανεξετάσει τα στοιχεία του δανειολήπτη που έχει ήδη στη κατοχή του και να επιβεβαιώσει τη φερεγγυότητα του.

Σκοπός της διαδικασίας αυτής είναι το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα να διαπιστώσει αν ο καταναλωτής μπορεί να ανταπεξέλθει στις συμβατικές του υποχρεώσεις και να αποπληρώσει τις υποχρεώσεις του πριν από τη χορήγηση του δανείου. Έτσι σε περίπτωση που ο δανειολήπτης κριθεί ότι δεν μπορεί να ανταπεξέλθει στις πληρωμές του, το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα δεν πρέπει να χορηγήσει το δάνειο.

5.7 Πλειστηριασμοί κακοπληρωτών

Η διαδικασία των πλειστηριασμών καλό θα ήταν να έχει σαν στόχαστρο τους στρατηγικούς κακοπληρωτές των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Μέσα στους στρατηγικούς κακοπληρωτές υπάρχουν πολλοί επιχειρηματίες οι οποίοι έχουν καταθέσεις και άλλα περιουσιακά στοιχεία στο εξωτερικό. Επιπλέον, επιχειρηματίες από κλάδους που δεν έχουν πληγεί από την κρίση και τη πανδημία αλλά σε κάποιες περιπτώσεις έχουν επωφεληθεί και πάλι δεν πληρώνουν. Δηλαδή η διαδικασία αυτή να περιλαμβάνει άτομα και επιχειρήσεις τα οποία έχουν και καταθέσεις και εισόδημα αλλά επιδειχτικά δεν πληρώνουν. Αυτό θα είναι ένα παράδειγμα και προς τους υπόλοιπους για να είναι τυπικοί στις αποπληρωμές τους και να αποφεύγονται καθυστερήσεις. Όταν εξαλειφθούν αυτές οι περιπτώσεις τότε ένα ποσοστό του προβληματικού χαρτοφυλακίου θα μειωθεί. Οι πλειστηριασμοί ακινήτων σε αυτές τις περιπτώσεις θεωρώ θα είναι ένα πολύ σημαντικό βήμα για την εξυγίανση των χαρτοφυλακίων.

Κεφάλαιο 6

Μεθοδολογία και ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας

6.1 Μεθοδολογία της έρευνας

Το ερωτηματολόγιο που ετοιμάστηκε και η έρευνα που έγινε σκοπό έχει να αναδείξει τη προσπάθεια των τραπεζών και του κράτους για την αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και κατά τη περίοδο της χρηματοοικονομικής κρίσης αλλά και όχι μόνο, καθώς επίσης και την ανάγκη επαναπροσανατολισμού του έργου των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων με την υιοθέτηση πιο σωστών και λειτουργικών πρακτικών χρηματοδότησης. Για να βγουν τα συμπεράσματα αυτά δημιουργήθηκε ένα απλό ερωτηματολόγιο το οποίο μοιράστηκε σε τραπεζικούς υπαλλήλους αλλά και απλούς δανειολήπτες που δεν έχουν να κάνουν με το τραπεζικό σύστημα.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από τα εξής μέρη:

- Πρώτο μέρος: Παρουσιάζει τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων
- Δεύτερο μέρος: Παρουσιάζει την αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων
- Τρίτο μέρος: Παρουσιάζει τον επαναπροσδιορισμό του τραπεζικού συστήματος κάτω από τις τρέχουσες συνθήκες που επικρατούν

Για την ανάληψη των δεδομένων του δεύτερου και του τρίτου μέρους του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκαν οι παρακάτω αναγκαστικές επιλογές:

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Εξαιρετικά

Η συγκεκριμένη έρευνα ήταν εθελοντική οπότε τα αποτελέσματα ίσως να μην αντανακλούν τη γνώμη όλων των τραπεζικών υπαλλήλων και δανειοληπτών. Οπότε τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν για τη δική μας γνώση αναφορικά με το θέμα των μη εξυπηρετούμενων δανείων και τις μεθόδους εξυγίανσης τους.

Το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε από 71 τραπεζικούς υπαλλήλους και απλούς δανειολήπτες και πιο συγκεκριμένα από 51 τραπεζικούς υπαλλήλους και 20 δανειολήπτες σε διάστημα περίπου 1 μήνα. Τα άτομα που το απάντησαν εργάζονται σε μονάδες διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων δανείων, εγκριτικές αρχές, καταστήματα, λογιστικά γραφεία, δικηγορικά κτλ. Οι ερωτήσεις ήταν απλές και κατανοητές για όλο το φάσμα των

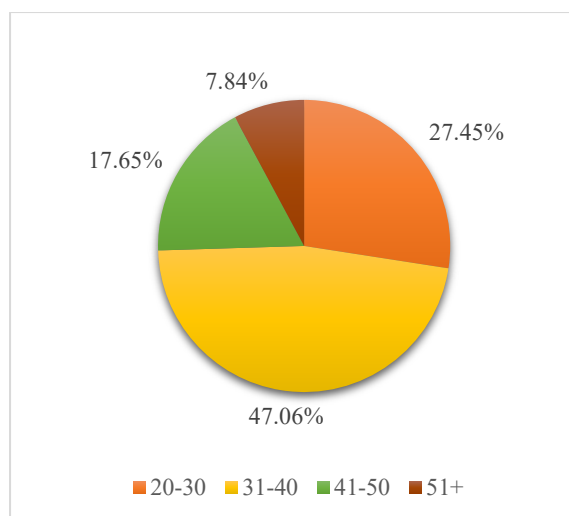
ερωτηθέντων. Απαντήθηκαν με σχετική ευκολία, ακόμα και από τα άτομα που δεν έχουν να κάνουν με τον τραπεζικό τομέα.

6.2 Αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με τα δημογραφικά στοιχεία των τραπεζικών υπαλλήλων και των δανειοληπτών

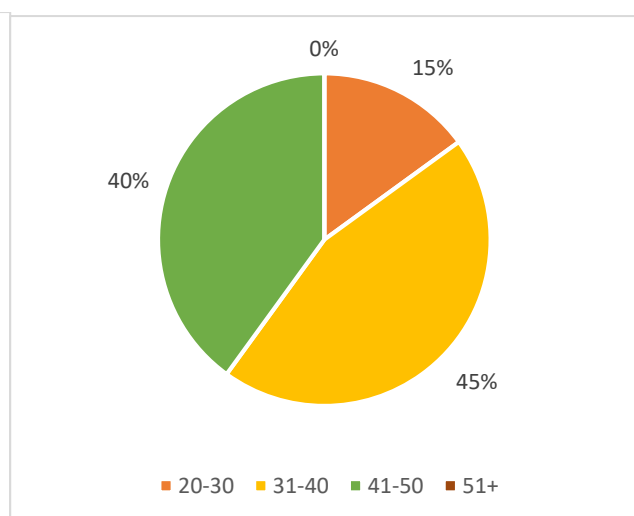
Στις πρώτες 5 ερωτήσεις του ερωτηματολογίου ζητήθηκαν τα δημογραφικά στοιχεία αναφορικά με την ηλικία, τα χρόνια υπηρεσίας, το επίπεδο εκπαίδευσης, το επίπεδο ευθύνης όπως επίσης και ο τομέας απασχόλησης. Όσον αφορά την ηλικία εάν δούμε και στα παρακάτω διαγράμματα (Διάγραμμα 1+2), παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων τόσο στους τραπεζικούς όσο και στους δανειολήπτες είναι από 31-40 χρόνων. Αυτό οφείλετε στο γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια γίνονται περισσότερες προσλήψεις τόσο στον τραπεζικό όσο και στους άλλους τομείς και έτσι έχουμε περισσότερα άτομα νεαρής ηλικίας. Επίσης, όταν δημιουργηθούν σχέδια εθελοντικής αποχώρησης από τις τράπεζες αυτοί που τα προτιμούν είναι άτομα μεγαλύτερης ηλικίας. Έτσι, παραμένουν οι νεαρότεροι στον εργασιακό χώρο.

Ακόμα, παρατηρούμε ότι το επίπεδο μόρφωσης (Διάγραμμα 3+4) είναι πολύ ψηλό και οι περισσότεροι είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου ή απόφοιτοι πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Αυτό ισχύει και για τις 2 ομάδες των ερωτηθέντων. Η νέα γενιά φαίνεται να είναι πρόθυμη στη μάθηση και στην εκπαίδευση.

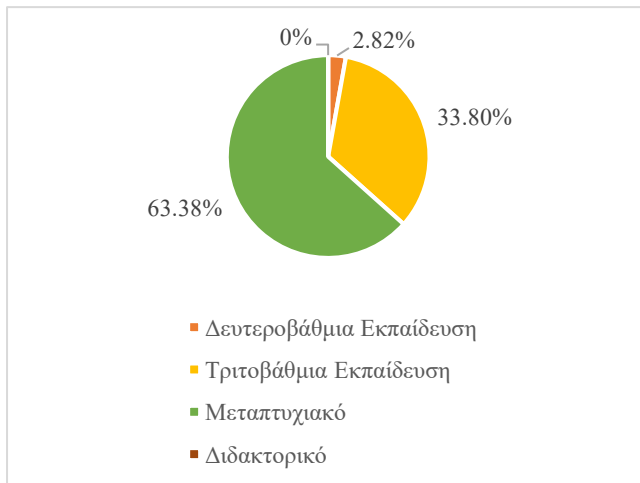
Διάγραμμα 1: Ηλικία
Τραπεζικοί

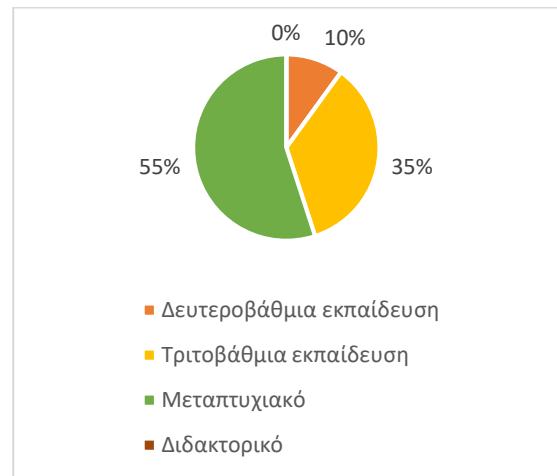
Διάγραμμα 2: Ηλικία
Δανειολήπτες

Διάγραμμα 3: Επίπεδο Μόρφωσης
Τραπεζικοί

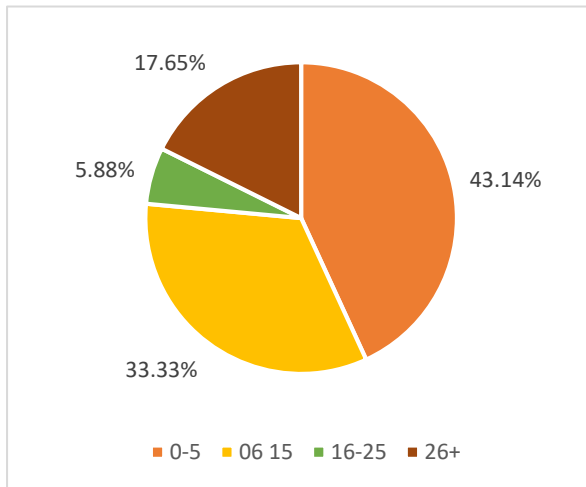

Διάγραμμα 4: Επίπεδο Μόρφωσης
Δανειολήπτες

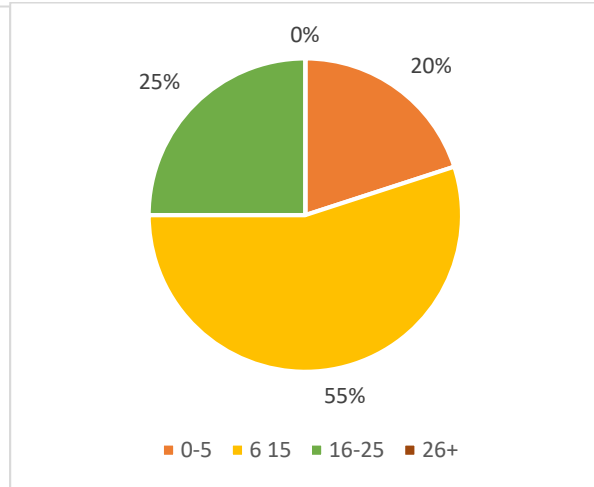

Το επόμενο που πρέπει να παρατηρήσουμε είναι τα χρόνια απασχόλησης (Διάγραμμα 5+6) και το Επίπεδο Ευθύνης (Διάγραμμα 7+8). Οι περισσότεροι τραπεζικοί υπάλληλοι εργάζονται από 0-5 χρόνια και αμέσως μετά από 6-15 χρόνια. Αυτό έχει να κάνει με το νεαρό της ηλικίας, γιατί όπως είδαμε και παραπάνω οι περισσότεροι εργαζόμενοι είναι από 31-40 χρόνων. Όσον αφορά τους δανειολήπτες οι περισσότεροι εργάζονται από 6-15 χρόνια. Με αυτά τα αποτελέσματα φαίνεται ότι τόσο οι τράπεζες όσο και οι άλλοι τομείς αυξάνουν το προσωπικό τους με το να προσλαμβάνουν νεαρότερα άτομα. Περαιτέρω, βλέπουμε ότι οι 36 από τους τραπεζικούς είναι υπάλληλοι χωρίς κάποια θέση ευθύνης, 12 προϊστάμενοι και 3 διευθυντές. Αυτό δικαιολογείται από το γεγονός ότι οι θέσεις ευθύνης προϋποθέτουν μεγάλη εμπειρία, προϋπηρεσία και προσόντα ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις και τις ευθύνες. Από τα αποτελέσματα που έχουμε, παρατηρούμε ότι λόγω του νεαρού της ηλικίας των εργαζομένων και έλλειψης εμπειρίας, οι περισσότεροι είναι υπάλληλοι χωρίς θέση ευθύνης. Παρόμοια είναι και τα αποτελέσματα για τους δανειολήπτες. 10 από αυτούς είναι προϊστάμενοι, 9 υπάλληλοι και 1 διευθυντής.

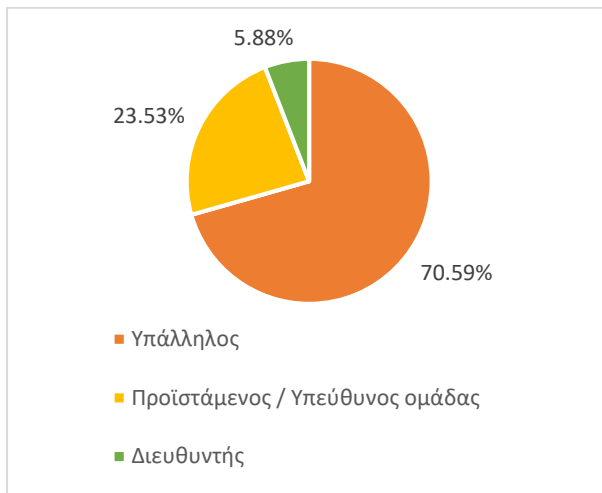
Διάγραμμα 5: Χρόνια Απασχόλησης
Τραπεζικοί

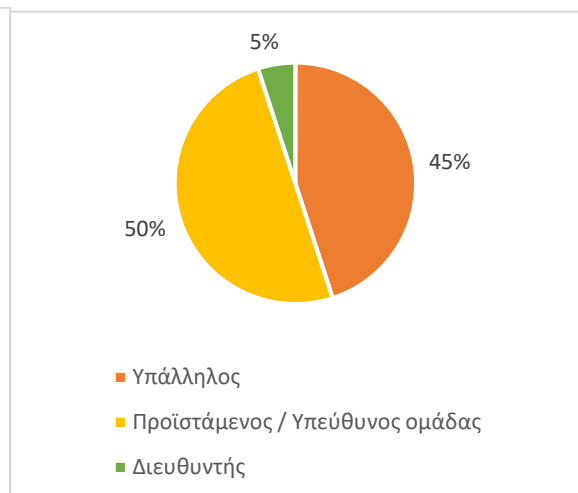
Διάγραμμα 6: Χρόνια Απασχόλησης
Δανειολήπτες

Διάγραμμα 7: Επίπεδο Ευθύνης
Τραπεζικοί

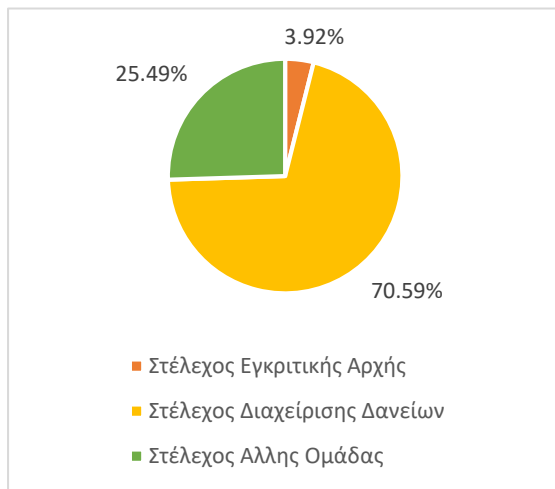

Διάγραμμα 8: Επίπεδο Ευθύνης
Δανειολήπτες

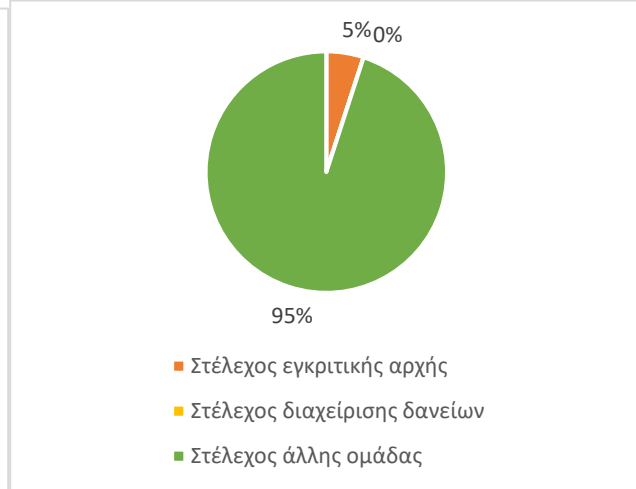

Το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου ολοκληρώνεται με τον Τομέα Απασχόλησης των ερωτηθέντων όπου έχουμε τα εξής αποτελέσματα, όπως φαίνονται και στα Διαγράμματα 9+10. Στους τραπεζικούς έχουμε ποσοστό 3.92% στέλεχος εγκριτικής αρχής, ποσοστό 70.59% είναι στέλεχος διαχείρισης δανείων και ποσοστό 25.49% είναι στελέχη άλλων ομάδων. Η άλλη ομάδα ερωτηθέντων που είναι εργαζόμενοι σε λογιστικά γραφεία, συμβουλευτικά, δικηγορικά κτλ ποσοστό 5% είναι στελέχη εγκριτικής αρχής και 95% στελέχη άλλων ομάδων.

Διάγραμμα 9: Τομέας Απασχόλησης
Τραπεζικοί

Διάγραμμα 10: Τομέας Απασχόλησης
Δανειολήπτες

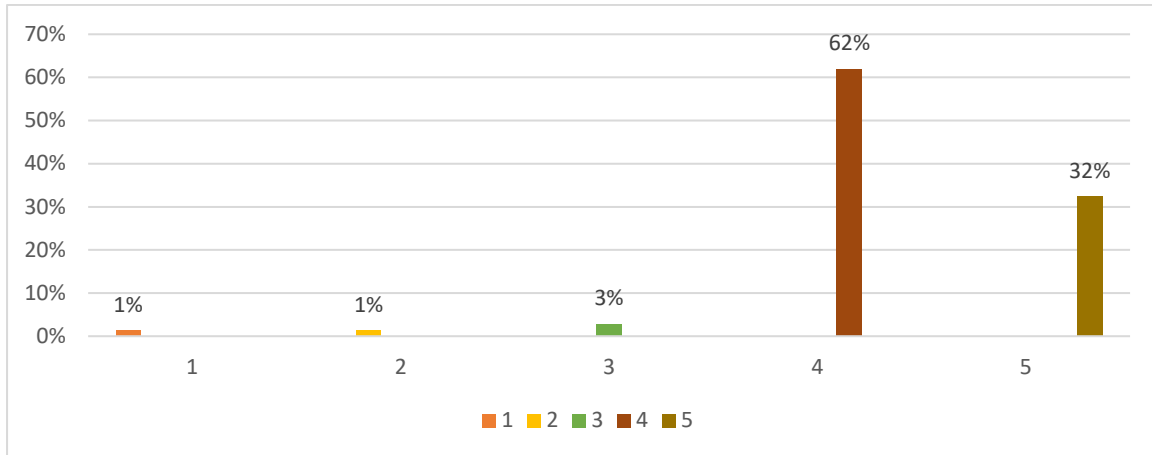
6.3 Αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με την αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων

Στο μέρος αυτό του ερωτηματολογίου προσπαθούμε να βρούμε αν εκτός από την οικονομική κρίση, υπήρξαν και άλλοι λόγοι που οδήγησαν στη μεγάλη αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων τόσο στη Κύπρο όσο και ανά το παγκόσμιο. Μετά, διερευνούμε τις ενέργειες των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων αλλά και το νομικό πλαίσιο που θεσπίστηκε κατά πόσο απέφεραν τα επιθυμητά αποτελέσματα για τους δανειολήπτες και αν βοήθησαν στην μείωση του προβληματικού χαρτοφυλακίου.

Ξεκινώντας με την ερώτηση 6 η οποία αφορά την αξιολόγηση των όρων χρηματοδότησης πριν το 2008, όπως φανερώνουν και τα αποτελέσματα το 62% πιστεύει ότι οι όροι χρηματοδότησης πριν το 2008 ήταν πολύ χαλαροί. (Διάγραμμα 11) Συνεχίζοντας με την ερώτηση 7 (Διάγραμμα 12) και με τον αν έγινε αλόγιστη χρήση δανείων νοουμένου και της οικονομικής άνεσης που επικρατούσε την περίοδο πριν το 2008 το 69.01% απάντησε πολύ και το 22.53% εξαιρετικά. Η επόμενη ερώτηση (Διάγραμμα 13) αποκαλύπτει ότι ο υπερβολικός δανεισμός που υπήρξε οδήγησε στη δημιουργία προβληματικών δανείων. Η εφορία που επικρατούσε πριν την οικονομική κρίση οδήγησε σε λανθασμένους χειρισμούς με αποτέλεσμα την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Οι παραπάνω απαντήσεις ισχύουν τόσο για τους τραπεζικούς υπαλλήλους αλλά και για τους δανειολήπτες.

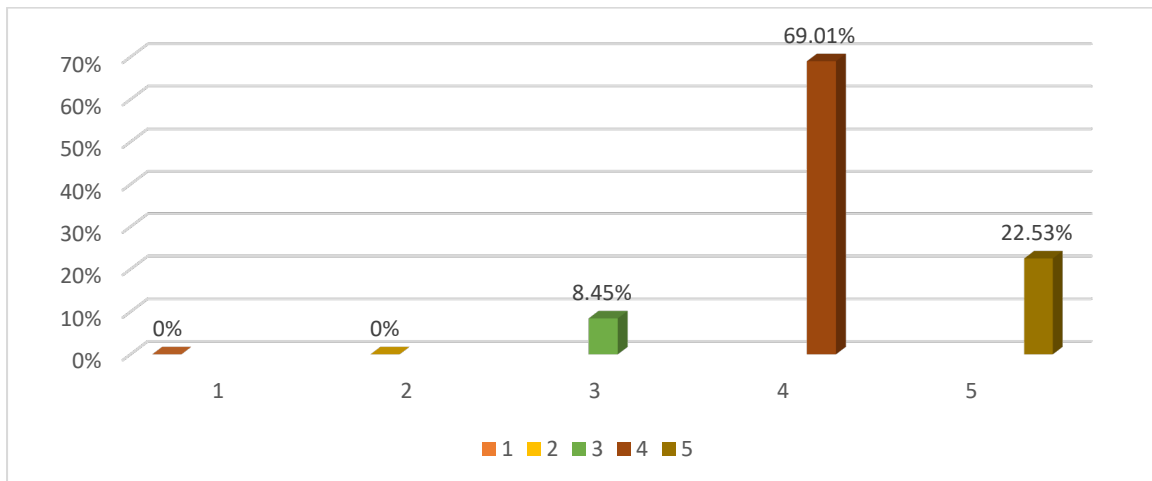
Διάγραμμα 11: Ερώτηση 6

Πιστεύετε ότι οι αξιολογήσεις που γίνονταν και οι όροι χρηματοδότησης των δανειοληπτών από τις τράπεζες ήταν πιο χαλαροί την περίοδο πριν το 2008;

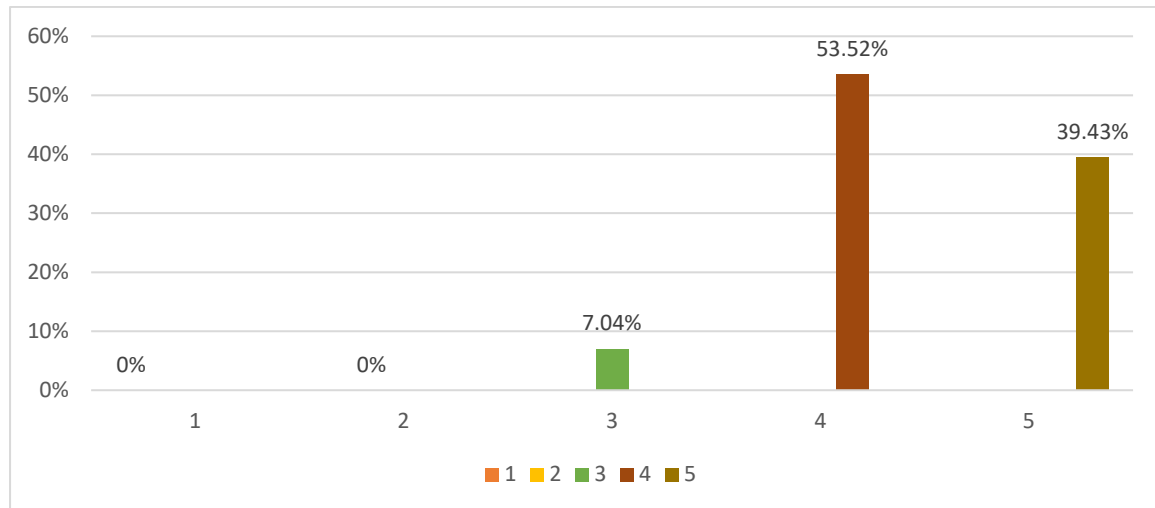
Διάγραμμα 12: Ερώτηση 7

Με βάση το παραπάνω και σε συνδυασμό με την οικονομική άνεση που επικρατούσε την περίοδο πριν το 2008 οδήγησε σε υπερβολική χρήση δανείων;

Διάγραμμα 13: Ερώτηση 8

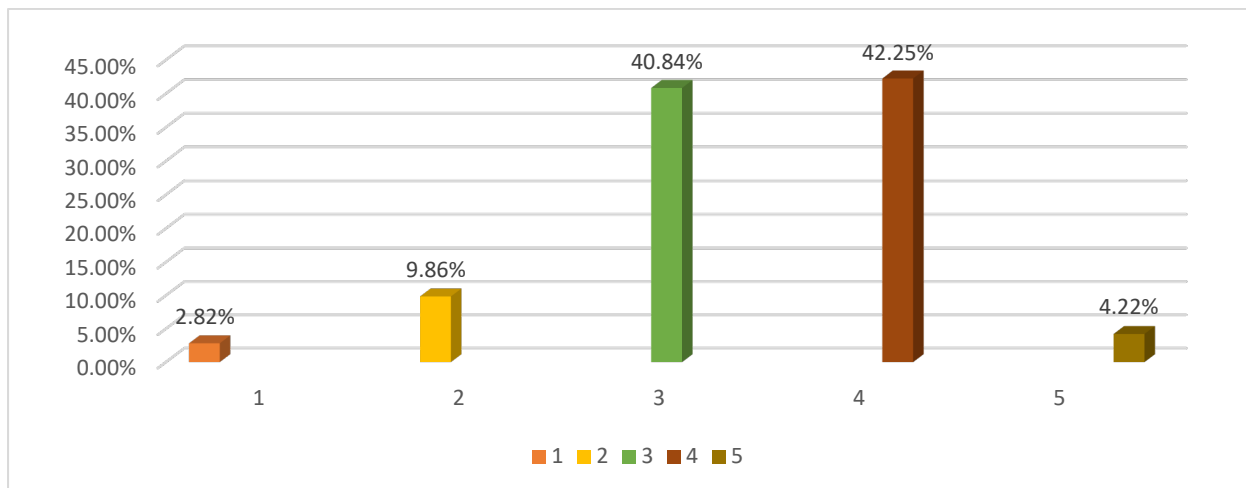
Σε ποιο βαθμό ο υπερβολικός δανεισμός συνέβαλε στο να γίνει προβληματική η εξυπηρέτηση των δανείων λόγω και της οικονομικής κρίσης;

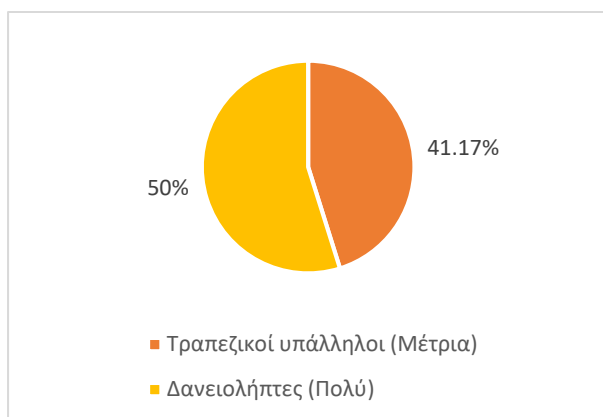
Οι απαντήσεις που δόθηκαν στο επόμενο ερώτημα που είναι το 9 σχετικά με το αν έχει μειωθεί το ουσιώδες έργο των τραπεζών τα τελευταία χρόνια έχει να κάνει με το γεγονός ότι κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης αλλά και το διάστημα που ακολούθησε υπήρξε μείωση των καταθέσεων εφόσον οι καταθέτες πλέον δεν είχαν τον ίδιο βαθμό εμπιστοσύνης απέναντι στο τραπεζικό σύστημα. Επίσης, την ίδια στιγμή υπήρξε μεγάλη μείωση στη χορήγηση δανείων και πιστώσεων και αυτό είχε ως αποτέλεσμα την ύφεση η οποία οδήγησε στην αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Δυστυχώς όπως φανερώνουν και τα δεδομένα η οικονομική κρίση και η αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων είχαν σαν επακόλουθο τη μείωση του παραδοσιακού έργου των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. (Διάγραμμα 14) Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι με ελάχιστη διαφορά οι τραπεζικοί υπάλληλοι έχουν απαντήσει μέτρια οι περισσότεροι σε αντίθεση με τους δανειολήπτες οι οποίοι έχουν απαντήσει πολύ. Βλέπουμε δηλαδή ότι ο κόσμος που είναι εκτός τραπεζικού περιβάλλοντος πιστεύει ότι έχει μειωθεί το ουσιώδες έργο των τραπεζών τα τελευταία χρόνια. Παρατηρούμε μια δυσπιστία ως προς το τραπεζικό σύστημα και τη λειτουργία του. (Διάγραμμα 15)

Διάγραμμα 14: Ερώτηση 9

Πόσο πιστεύετε ότι έχει μειωθεί το ουσιώδες έργο των τραπεζών τα τελευταία χρόνια λόγω της οικονομική κρίσης και των μη εξυπηρετούμενων δανείων;

Διάγραμμα 15 – Μείωση ουσιώδες έργου τραπεζών

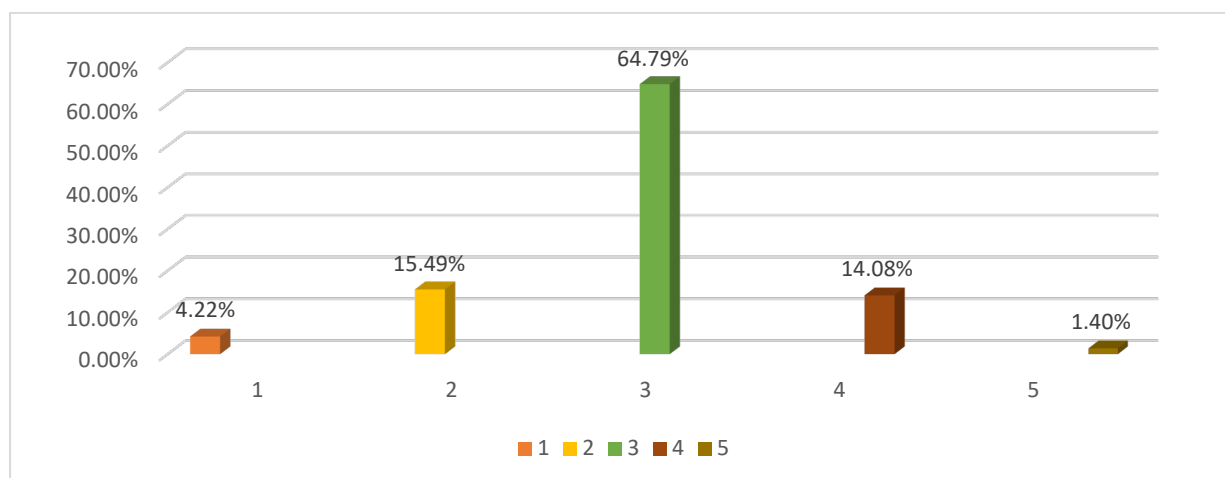
Τα επόμενα 2 ερωτήματα, 10 και 11, αναφέρονται στην αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων από τις τράπεζες αλλά και από τις νομοθετικές ρυθμίσεις. Αυτό που παρατηρούμε από τις απαντήσεις που έδωσαν οι ερωτηθέντες σχεδόν το 50% θεωρεί τις ενέργειες και τις προσπάθειες μέτριες ενώ το 10-15% περίπου έχει αρνητική άποψη για την αποτελεσματικότητα των προσπαθειών αυτών. (Διάγραμμα 16 και 17) Όλα αυτά φανερώνουν την αδυναμία, τη καθυστερημένη αντίδραση αλλά και τις άστοχες ενέργειες του ρυθμιστικού πλαισίου που σίγουρα αποτελούν αιτία μεγέθυνσης του προβλήματος μέσα στα επόμενα χρόνια. Εάν είχαν ληφθεί κάποιες αποφάσεις νωρίτερα και γίνονταν ουσιαστικές πράξεις αμέσως, ίσως να μην έφτανε το πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε τόσο μεγάλο και ανεξέλεγκτο βαθμό. Οι ίδιες απόψεις επικρατούν τόσο από τους

τραπεζικούς όσο και από τους δανειολήπτες. Ο κόσμος γενικότερα δεν είναι ευχαριστημένος από την αντιμετώπιση των τραπεζών στα προβληματικά δάνεια. (Πίνακας 1 + 2)

Αναλύοντας περισσότερο τους πίνακες 1 + 2 παρατηρούμε ότι τα άτομα του τραπεζικού τομέα είναι πιο θετικά ως προς τα αποτελέσματα της διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων ενώ τα άτομα που είναι εκτός του τομέα αυτού είναι πιο δύσπιστα και δεν πιστεύουν ότι έχουν γίνει ουσιαστικές προσπάθειες για την μείωση του προβλήματος. Οι τραπεζικοί θεωρούν ότι ο δείκτης των προβληματικών δανείων στην Κύπρο εξακολουθεί να είναι ψηλός αλλά έχει μειωθεί αρκετά λόγω της αγοράς δανείων από εταιρείες που βρίσκονται εκτός τραπεζικού συστήματος, από διαγραφές και αναδιαρθρώσεις. Απ' την άλλη πλευρά ο κόσμος που βρίσκεται εκτός του τραπεζικού τομέα και είναι οι δέκτες των αποφάσεων αυτών πιστεύουν ότι τόσο οι τραπεζικές όσο και οι νομοθετικές ενέργειες δεν ήταν οι κατάλληλες, δεν πάρθηκαν έγκαιρα και κατ' επέκταση δεν απέφεραν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Δηλαδή, οι τράπεζες δεν διαπραγματεύτηκαν σωστά τους όρους των δανείων έτσι ώστε να παρέχουν στον δανειολήπτη περισσότερο χρόνο για αποπληρωμή. Οι εποπτικές αρχές δεν έδειξαν τον ενδιαφέρον που έπρεπε για να αντιμετωπίσουν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και έτσι αυτά εξασθένισαν τις τράπεζες. Σε αντίθεση, οι τραπεζικοί πιστεύουν ότι η ΕΚΤ παρείχε στις τράπεζες εκτενείς κατευθύνσεις για τη προβληματικά δάνεια το οποίο βοήθησε και στη μείωση τους.

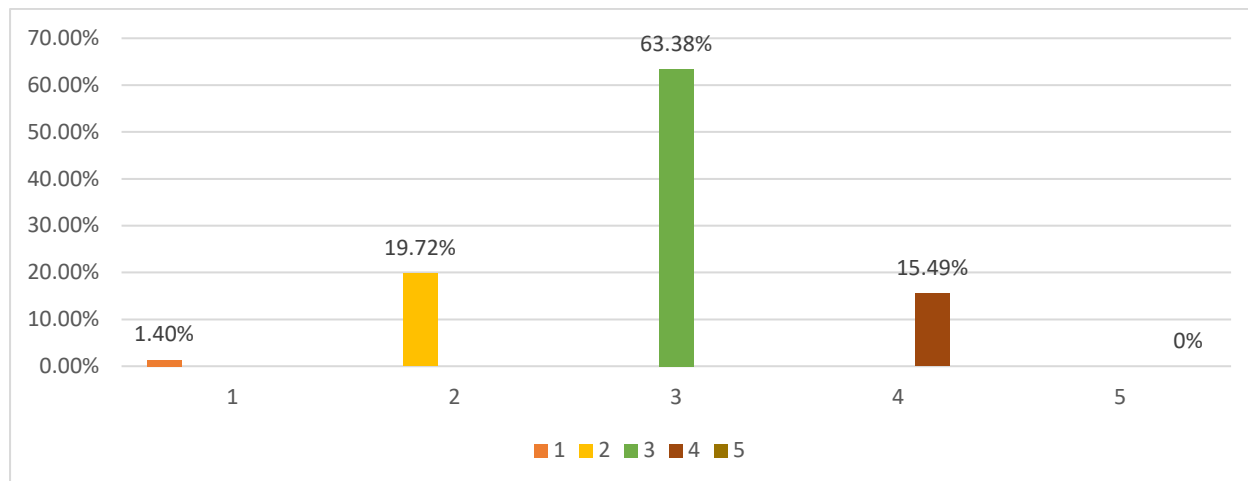
Διάγραμμα 16: Ερώτηση 10

Πόσο αποτελεσματικά έχουν διαχειριστεί τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια οι τράπεζες στην Κύπρο;

Διάγραμμα 17: Ερώτηση 11

Οι νομοθετικές ρυθμίσεις όπως και οι ενέργειες των τραπεζών πιστεύετε ότι λειτούργησαν αποτελεσματικά;

Πίνακας 1

Πόσο αποτελεσματικά έχουν διαχειριστεί τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια οι τράπεζες στην Κύπρο;					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Εξαιρετικά
Τραπεζικοί	5.88%	5.88%	72.55%	15.69%	0%
Δανειολήπτες	0%	40%	45%	10%	5%

Πίνακας 2

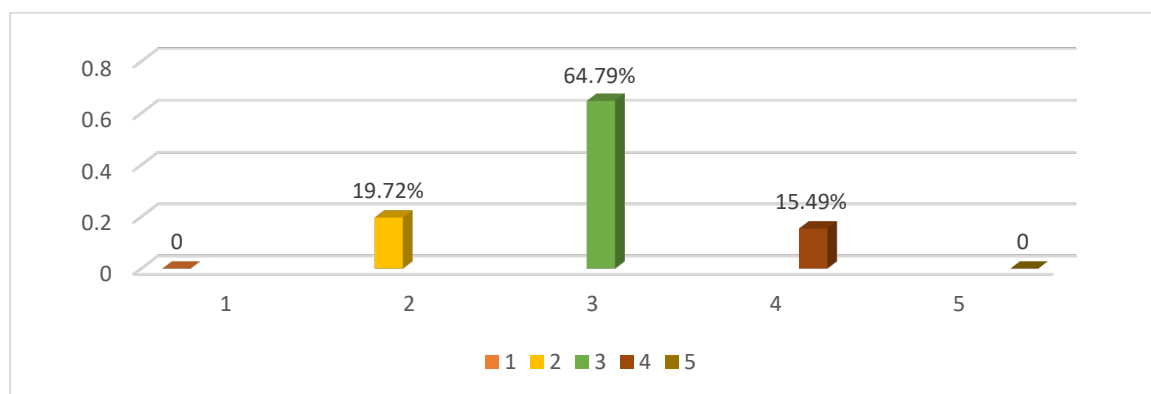
Οι νομοθετικές ρυθμίσεις όπως και οι ενέργειες των τραπεζών πιστεύετε ότι λειτούργησαν αποτελεσματικά;					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Εξαιρετικά
Τραπεζικοί	0%	15.69%	66.66%	17.65%	0%
Δανειολήπτες	5%	30%	55%	10%	0%

Προχωρώντας στην ερώτηση 12 (Διάγραμμα 18) σχετικά με τις μακροπρόθεσμες λύσεις που δόθηκαν ώστε να μην επανέρχονται οι δανειολήπτες παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι απάντησαν μέτρια. Βλέπουμε δηλαδή, ότι η αποτελεσματικότητα τους ήταν

μέτρια ως και ελάχιστη και αυτό αποτελεί ακόμα μια απόδειξη ότι δεν λήφθηκε σοβαρά υπόψη το μέγεθος του προβλήματος και οι λύσεις αποδείχθηκαν αναποτελεσματικές και χωρίς ουσιαστική κατάληξη. Οι λύσεις αυτές αποδείχθηκαν μια απεγνωσμένη προσπάθεια των τραπεζών να μειώσουν τις απώλειες τους. Θα έπρεπε να είχε γίνει μια πιο προσεκτική και ουσιαστική προσπάθεια από μέρους των τραπεζών έτσι ώστε να επιφέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Ο παρακάτω πίνακας (Πίνακας 3) παρουσιάζει τα αποτελέσματα που έδωσαν οι τραπεζικοί και οι δανειολήπτες και παρατηρούμε ότι οι απαντήσεις συμβαδίζουν.

Διάγραμμα 18: Ερώτηση 12

Πόσο αποτελεσματικές ήταν οι μακροπρόθεσμες λύσεις που δόθηκαν ώστε να μην επανέρχονται οι δανειολήπτες;

Πίνακας 3

Πόσο αποτελεσματικές ήταν οι μακροπρόθεσμες λύσεις που δόθηκαν ώστε να μην επανέρχονται οι δανειολήπτες;					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Εξαιρετικά
Τραπεζικοί	0%	21.57%	62.74%	15.69%	0%
Δανειολήπτες	0%	15%	70%	15%	0%

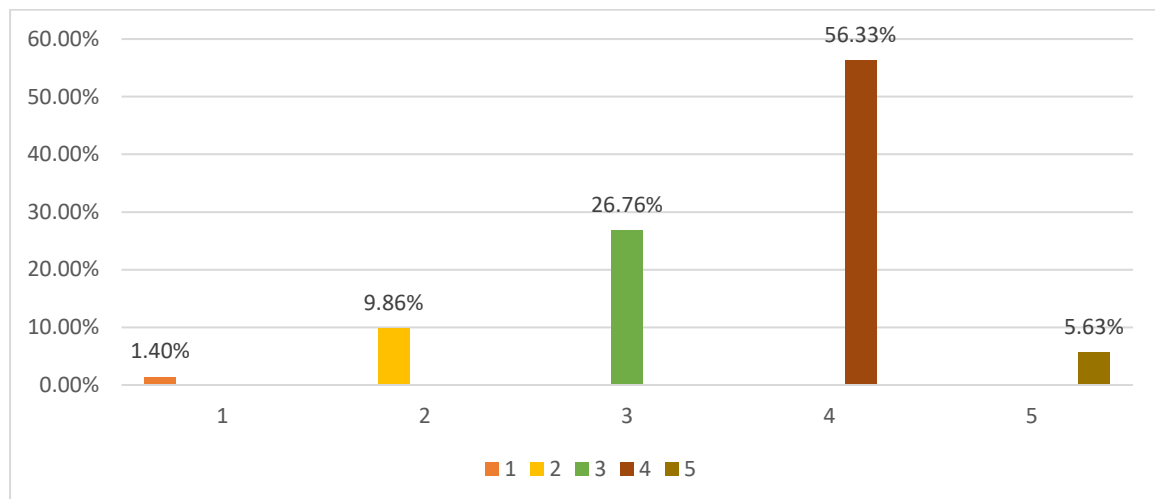
Στην ερώτηση 13 (Διάγραμμα 19) έγινε μια προσπάθεια να δούμε πόσο αποτελεσματικές είναι οι ειδικές εταιρείες που τους ανατέθηκε το έργο των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Από αυτή την ερώτηση θα πάρουμε την άποψη του κόσμου για την ανάθεση του προβληματικού χαρτοφυλακίου στις ειδικές εταιρείες και αν το έργο τους ήταν αποτελεσματικό. Οι τραπεζικοί απάντησαν πολύ και οι δανειολήπτες μέτρια. Οι άνθρωποι που εργάζονται στον τραπεζικό τομέα φαίνεται να επιβεβαιώνουν ότι η ανάθεση

του προβληματικού χαρτοφυλακίου σε ειδικές ομάδες είναι αποτελεσματική. Από την άλλη πλευρά οι δανειολήπτες δεν είναι και πολύ ευχαριστημένοι από τις αποδόσεις των ειδικών αυτών εταιρειών. Τα άτομα που εργάζονται στον τομέα αυτό πιστεύουν ότι το έργο που παρέχουν και οι υπηρεσίες που προσφέρουν είναι πολύ βοηθητικές για αυτούς που αντιμετωπίζουν προβλήματα αποπληρωμής. Ο κόσμος όμως δεν είναι και πολύ ευχαριστημένος από το μέχρι τώρα αποτέλεσμα των εταιρειών αυτών. (Πίνακας 4)

Περαιτέρω, οι τραπεζικοί θεωρούν ότι οι εταιρείες αυτές ανέλαβαν προληπτική και συντονισμένη δράση που ως επακόλουθο είχε την ταχεία και βιώσιμη ανάκαμψη της οικονομίας και βοήθησαν τις τράπεζες να απαλλάξουν τους ισολογισμούς τους από αυτά τα δάνεια και να διατηρήσουν τη ροή των πιστώσεων. Οι δανειολήπτες βάση των απαντήσεων φαίνεται να πιστεύουν ότι οι εταιρείες αυτές δεν διασφάλισαν ιδιαίτερα τη προστασία των δανειοληπτών και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια δεν μειώθηκαν αισθητά. Επίσης, θεωρούν ότι δεν βελτιώθηκαν οι όροι χρηματοδότησης για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις και αυτό δεν βοήθησε στην ανάκαμψη της οικονομίας.

Διάγραμμα 19: Ερώτηση 13

Η ανάθεση της διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε ειδικές εταιρείες πιστεύετε ότι βοήθησαν στην εξεύρεση πιο αποτελεσματικών και βιώσιμων λύσεων;

Πίνακας 4

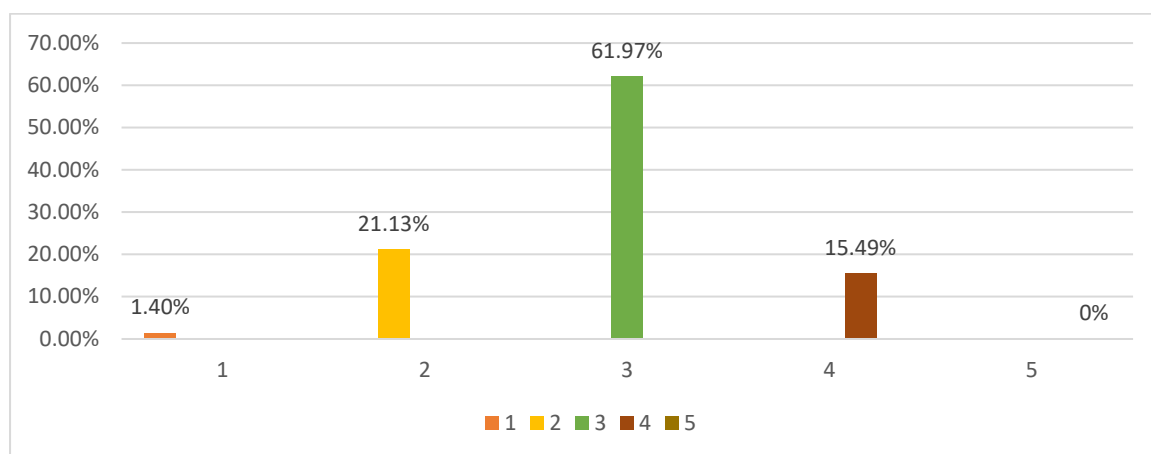
Η ανάθεση της διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε ειδικές εταιρείες πιστεύετε ότι βοήθησαν στην εξεύρεση πιο αποτελεσματικών και βιώσιμων λύσεων;					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Εξαιρετικά
Τραπεζικοί	1.96%	7.84%	17.65%	64.71%	7.84%
Δανειολήπτες	0%	15%	50%	35%	0%

Στη συνέχεια με την ερώτηση 14 (Διάγραμμα 20) και σχετικά με το ποσοστό των δανειοληπτών που επανήλθαν στο υγιές χαρτοφυλάκιο παρατηρούμε ότι οι ερωτηθέντες δεν πιστεύουν ότι οι λύσεις που δόθηκαν ήταν αποδοτικές καθότι το 61.97% απάντησε μέτρια. Βλέπουμε μια αμφιβολία στα μάτια του κόσμου σχετικά με την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, όπως αυτό φαίνεται και από τις απαντήσεις. Για ακόμη μια φορά φαίνεται ο λάθος χειρισμός και οι γρήγορες αποφάσεις που βιάστηκαν να πάρουν οι τράπεζες για να αντιμετωπίσουν τα προβληματικά δάνεια. Επίσης, έχουμε πάρει και δείγμα από δανειολήπτες εκτός από τραπεζικούς υπαλλήλους και παρατηρούμε τη δυσαρέσκεια των περισσότερων από αυτούς σχετικά με τον χειρισμό των προβληματικών δανείων τους. Οι ενέργειες των τραπεζών σε συνδυασμό με τις νομοθετικές ρυθμίσεις φαίνεται να συμφωνούν ότι δεν επιτεύχθηκε ικανοποιητικά το αποτέλεσμα. Η πλειοψηφία των τραπεζικών υπαλλήλων αλλά και των δανειοληπτών απάντησαν μέτρια. (Πίνακας 5)

Για ακόμη μια φορά παρατηρούμε τη δυσπιστία του κόσμου ως προς τις ενέργειες που έγιναν για τη μείωση του προβληματικού χαρτοφυλακίου και την επαναφορά των δανειοληπτών στο υγιές χαρτοφυλάκιο. Ο κόσμος συνεχίζει να είναι δυσαρεστημένος, να μην βλέπει σημαντική βελτίωση στην αντιμετώπιση των προβληματικών του δανείων και οι λύσεις που τους προτείνονται προφανώς δεν είναι συμβατές με τις οικονομικές τους δυνατότητες. Αντιθέτως τα άτομα που εργάζονται σε τραπεζικούς οργανισμούς βλέπουν τα πράγματα πιο αισιόδοξα και βάση των αποτελεσμάτων που υπάρχουν παρατηρούν σημαντική βελτίωση στην επαναφορά του υγιές χαρτοφυλακίου. Από πλευράς τραπεζικών, με τη πάροδο του χρόνου υπάρχει μια εμφανής πρόοδος στα προβληματικά χαρτοφυλάκια και με τις προτεινόμενες λύσεις όπως αναδιάρθρωση, ανταλλαγή μέρους της περιουσίας, μείωση δόσεων κτλ παρατηρείται μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Διάγραμμα 20: Ερώτηση 14

Πιστεύετε ότι οι παραπάνω λύσεις επανάφεραν μεγάλο αριθμό δανειοληπτών στο υγιές χαρτοφυλάκιο;

Πίνακας 5

Πιστεύετε ότι οι παραπάνω λύσεις επανάφεραν μεγάλο αριθμό δανειοληπτών στο υγιές χαρτοφυλάκιο;					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Εξαιρετικά
Τραπεζικοί	0%	13.73%	66.66%	19.61%	0%
Δανειολήπτες	5%	40%	50%	5%	0%

6.4 Αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με τον επαναπροσδιορισμό του τραπεζικού συστήματος

Η έρευνα αυτή που έγινε τελειώνει με μια προσπάθεια αξιολόγησης στο κατά πόσο οι συνθήκες που επικρατούν και οι ενέργειες που γίνονται είναι κατάλληλες για την επαναφορά του τραπεζικού συστήματος στον παραδοσιακό τους ρόλο. Για τις απαντήσεις που δόθηκαν λήφθηκαν υπόψη οι εξής παράγοντες:

- Πώληση και μεταβίβαση του προβληματικού χαρτοφυλακίου
- Βελτίωση στον τρόπο επεξεργασίας των οικονομικών και άλλων δεδομένων των δανειοληπτών
- Αναθεώρηση και βελτίωση του θεσμικού πλαισίου της Βασιλείας III
- Πλειστηριασμοί ακινήτων

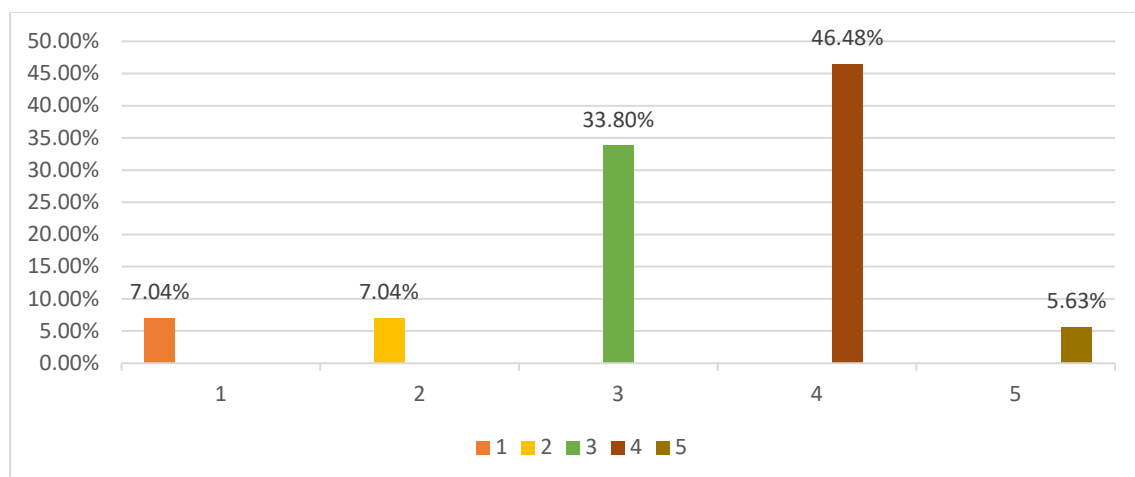
Επίσης σημαντικό είναι να αναφέρουμε το παγκόσμιο πρόβλημα που επικρατεί και ασφαλώς επηρεάζει τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια που είναι η πανδημία του Covid-19.

Καθώς υπάρχει ακόμα και επηρεάζει τη καθημερινότητα μας, δεν μπορεί ακόμα να υπολογιστεί με ακρίβεια το μέγεθος της ζημιάς που θα προκαλέσει. Οι απαντήσεις τόσο των τραπεζικών υπαλλήλων όσο και των δανειοληπτών απεικονίζονται σε διαγράμματα και πίνακες.

Οι απαντήσεις που δόθηκαν σχετικά με την τιτλοποίηση/πώληση του προβληματικού χαρτοφυλακίου στην ερώτηση 15 δείχνουν ότι και οι τραπεζικοί αλλά και οι δανειολήπτες πιστεύουν ότι είναι σημαντικό βήμα για αυτό και οι περισσότερες απαντήσεις ήταν πολύ (Διάγραμμα 21). Παρατηρούμε ότι η πώληση του προβληματικού χαρτοφυλακίου θεωρείται σημαντικός παράγοντας για τον επαναπροσδιορισμό των τραπεζών στον παραδοσιακό τους ρόλο. Η τιτλοποίηση επιτρέπει στις τράπεζες να αποδεσμεύουν κάποια από τα κεφάλαια τους και να χρηματοδοτούν περαιτέρω την οικονομία με νέες δανειοδοτήσεις. Μπορούμε να συγκρίνουμε τα αποτελέσματα των τραπεζικών και των δανειοληπτών με τον παρακάτω πίνακα. (Πίνακας 6)

Διάγραμμα 21: Ερώτηση 15

Συμφωνείτε ότι η τιτλοποίηση/πώληση του προβληματικού χαρτοφυλακίου των τραπεζών αποτελεί σημαντικό βήμα για τον επαναπροσδιορισμό του παραδοσιακού τους ρόλου όπως είναι η αποταμίευση, δανεισμός κτλ;

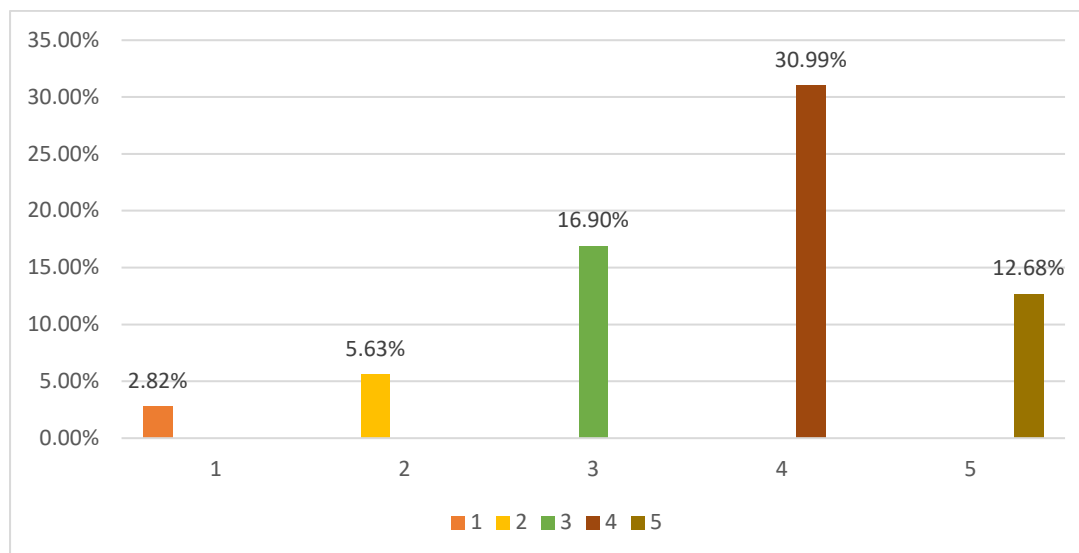
Πίνακας 6

Συμφωνείτε ότι η τιτλοποίηση/πώληση του προβληματικού χαρτοφυλακίου των τραπεζών αποτελεί σημαντικό βήμα για τον επαναπροσδιορισμό του παραδοσιακού τους ρόλου όπως είναι η αποταμίευση, δανεισμός κτλ;					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Εξαιρετικά
Τραπεζικοί	7.84%	3.92%	33.33%	49.03%	5.88%
Δανειολήπτες	5%	15%	35%	40%	5%

Στην επόμενη ερώτηση (Διάγραμμα 22) φαίνεται η προτίμηση των εργαζομένων στο τραπεζικό τομέα να ασχολούνται με το υγιές χαρτοφυλάκιο και όχι με τις ρυθμίσεις δανείων. Η ερώτηση αυτή αφορά μόνο τραπεζικούς υπαλλήλους και ποσοστό 30.99% των ερωτηθέντων απάντησαν πολύ. Όπως ξέρουμε καλά είναι πολύ σημαντικό οι εργαζόμενοι να είναι ικανοποιημένοι με τον τομέα απασχόλησης τους γιατί έτσι έχουν καλύτερη απόδοση και καλύτερα αποτελέσματα. Επακολούθως αυτό έχει σαν συνέπεια την ανάπτυξη και την αύξηση της κερδοφορίας μιας επιχείρησης.

Διάγραμμα 22: Ερώτηση 16

Ως τραπεζικός υπάλληλος πόσο σημαντικό πιστεύετε ότι είναι για το προσωπικό η ενασχόληση με το υγιές χαρτοφυλάκιο και όχι με ρυθμίσεις δανείων;

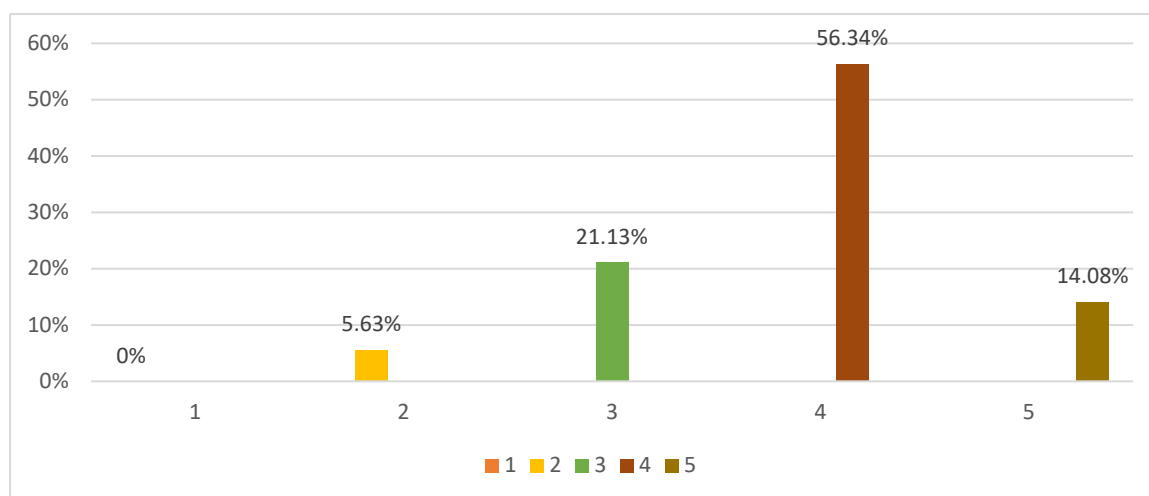

Η ερώτηση 17 αξιολογεί τον τρόπο που διαχειρίζονται οι τράπεζες τις νέες δανειοδοτήσεις από την άποψη της επεξεργασίας των προσωπικών και οικονομικών δεδομένων των δανειοληπτών. Όπως φαίνεται και από τα αποτελέσματα (Διάγραμμα 23) και

οι 2 κατηγορίες των ερωτηθέντων απάντησαν πολύ. Ο κόσμος πιστεύει ότι έχει αλλάξει προς το καλύτερο ο τρόπος που διαχειρίζεται το δανεισμό τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και ότι οι διαδικασίες που ακολουθούν είναι αποτελεσματικότερες. Δεν υπάρχει δηλαδή πλέον αυτός ο ανεξέλεγκτος δανεισμός που υπήρχε παλαιότερα και ότι οι μέθοδοι είναι ασφαλέστεροι.

Διάγραμμα 23: Ερώτηση 17

Θεωρείτε ότι οι τράπεζες έχουν αλλάξει τον τρόπο ανάλυσης των οικονομικών δεδομένων και των επενδυτικών σχεδίων των δανειοληπτών έτσι ώστε να υπάρχει καλύτερη και ασφαλέστερη αξιολόγηση;

Προχωρώντας στην ερώτηση 18 για το αν είναι πιο ορθολογική η ζήτηση και η χρήση δανείων η πλειοψηφία και των 2 ομάδων (Πίνακας 7) των ερωτηθέντων έχει απαντήσει πολύ και μια μεγάλη μερίδα μέτρια. Βλέπουμε ότι έχει γίνει κάποια πρόοδος σε σύγκριση με το παρελθόν και δεν γίνεται αλόγιστη χρήση δανείων όμως και πάλι η άποψη των υπολοίπων πρέπει να μας υπενθυμίζει να μην επαναλαμβάνουμε τα λάθη του παρελθόντος. Διότι ιστορικά παρατηρούμε ότι ο άνθρωπος παρόλα τα παθήματα του επαναλαμβάνει τα λάθη του.

Πίνακας 7

Πιστεύετε ότι είναι πιο ορθολογική η ζήτηση δανείων από μέρους των δανειοληπτών σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια;					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Εξαιρετικά
Τραπεζικοί	0%	11.76%	35.29%	41.19%	11.76%
Δανειολήπτες	5%	5%	40%	45%	5%

Στη συνέχεια η ερώτηση 19 αφορά τις αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο της Βασιλείας III οι οποίες όπως φαίνεται έχουν θετική ανταπόκριση και από τις 2 κατηγορίες ερωτηθέντων. Αρκετοί όμως είναι και αυτοί που έχουν απαντήσει μέτρια οι οποίοι δεν πιστεύουν ότι οι αλλαγές αυτές στα συστήματα ελέγχου και στο θεσμικό πλαίσιο λειτούργησαν προς το καλύτερο. (Πίνακας 8) Στόχος της Βασιλείας III ήταν όχι μόνο η χρηματοπιστωτική σταθερότητα αλλά και η ενιαία και ομοιόμορφη εφαρμογή κανόνων που να είναι συμβατοί με τις επιδιώξεις του τραπεζικού τομέα. Με βάση τις απαντήσεις και των 2 ομάδων το θεσμικό πλαίσιο φαίνεται να κατάφερε να εποπτεύει την φερεγγυότητα και την ρευστότητα των συμμετεχόντων καθώς και την προστασία των επενδυτών. Παρατηρούμε αύξηση της συνέπειας, της διαφάνειας αλλά και της ποιότητας της κεφαλαιακής βάσης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Πίνακας 8

Οι αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο βάση της Βασιλείας III και στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών, πόσο μπορούν να τις προστατέψουν από υπερβολική έκθεση σε κινδύνους;					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Εξαιρετικά
Τραπεζικοί	0%	7.84%	37.25%	47.07%	7.84%
Δανειολήπτες	0%	5%	30%	65%	0%

Προχωρώντας στην ερώτηση 20 η οποία έχει να κάνει με την ενημέρωση και εκπαίδευση του προσωπικού των τραπεζών στα νέα δεδομένα, παρατηρούμε ότι οι μεν τραπεζικοί έχουν απαντήσει πολύ και οι δε δανειολήπτες η πλειοψηφία μέτρια. (Πίνακας 9) Με αυτό συμπεραίνουμε ότι ο κόσμος πιστεύει ότι χρειάζεται να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στον τομέα αυτό και λόγω των συνεχών αλλαγών απαιτείτε εγρήγορση από όλους. Αν και πλέον υπάρχει και η ηλεκτρονική εκπαίδευση που έχει μπει για τα καλά στη ζωή μας, η οποία έχει εξοικονομήσει χρόνο και χρήμα, εντούτοις ο κόσμος πιστεύει ότι το προσωπικό των τραπεζών δεν έχει ακόμα τη κατάλληλη πείρα και ενημέρωση για να μπορεί να κάνει τις σωστές επιλογές και να παίρνει τις σωστές αποφάσεις. Παρακολουθώντας την κατάσταση από την έξω πλευρά, οι δανειολήπτες φαίνεται να μην βλέπουν αξιόλογη πρόοδο. Οι τραπεζικοί από την άλλη, πιστεύουν ότι πλέον το προσωπικό των τραπεζών είναι αρκετά ενημερωμένο και εκπαιδευμένο για να μπορεί να παίρνει τις σωστές επιλογές και να

καταλαβαίνει πότε ένας δανειολήπτης έχει τη δυνατότητα αποπληρωμής ή όχι. Βλέποντας τα γεγονότα και τη πορεία των μη εξυπηρετούμενων δανείων και με τα παθήματα του παρελθόντος, οι αποφάσεις πλέον που παίρνονται είναι πιο προσεχτικές και οι αξιολογήσεις πιο αναλυτικές και αυστηρές.

Πίνακας 9

Το προσωπικό των κυπριακών τραπεζών είναι πιο πολύ ενημερωμένο και εκπαιδευμένο σε σχέση με το παρελθόν ώστε να συμβάλει στην ορθότερη επιλογή δανειοληπτών;					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Εξαιρετικά
Τραπεζικοί	1.96%	9.80%	35.29%	49.03%	3.92%
Δανειολήπτες	5%	15%	45%	30%	5%

Η ερώτηση 21 έχει να κάνει με την εμπιστοσύνη του κοινού απέναντι στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα και τα αποτελέσματα μας δείχνουν ότι οι τραπεζικοί έχουν απαντήσει μέτρια και οι δανειολήπτες καθόλου. (Πίνακας 10) Αυτό σημαίνει ότι οι πελάτες είναι πολύ επιφυλακτικοί και αυτό δημιουργεί πρόβλημα στην αποταμίευση και κατ' επέκταση στη χρηματοδότηση επενδύσεων. Διαπιστώνουμε ότι υπάρχει ανασφάλεια προς το τραπεζικό σύστημα και ο κόσμος είναι πολύ δύσπιστος απέναντι στις τράπεζες. Επίσης, παρατηρούμε ότι ανασφάλεια υπάρχει και προς την αντίθετη κατεύθυνση που σημαίνει ότι και η τράπεζα εμφανίζει δυσπιστία απέναντι στους δυνητικούς δανειολήπτες. Μέσα από αυτό μπορούμε να δούμε και να συμπεράνουμε ότι υπάρχει ανασφάλεια και από τις 2 πλευρές που για ακόμα μια φορά φαίνεται ο κακός χειρισμός που έγινε τόσο από τις τράπεζες όσο και από τη κυβέρνηση. Οι νομοθετικές ρυθμίσεις, οι ενέργειες που έγιναν και οι αποφάσεις που πάρθηκαν δεν κατάφεραν να εφησυχάσουν το κοινό και να κερδίσουν την εμπιστοσύνη του.

Πίνακας 10

Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι έχει αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη του κοινού απέναντι στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα;					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Εξαιρετικά
Τραπεζικοί	15.69%	35.29%	43.14%	5.88%	0%
Δανειολήπτες	30%	25%	25%	20%	0%

Στη συνέχεια η ερώτηση 22 αναφέρεται στην εικόνα του κυπριακού τραπεζικού συστήματος εντός και εκτός συνόρων. Οι παραπάνω αλλαγές δεν φαίνεται να βελτιώσαν την εικόνα των κυπριακών τραπεζών βάσει των απαντήσεων των ερωτηθέντων αφού και οι 2 ομάδες απάντησαν μέτρια. (Πίνακας 11) Ο κόσμος πιστεύει ότι δεν έχει επιτευχθεί η απαιτούμενη εξωστρέφεια από τις κυπριακές τράπεζες που θα δώσει ώθηση για περαιτέρω εξέλιξη. Αυτό που παρατηρούμε και εδώ είναι ότι παρόλες τις προσπάθειες και τις αλλαγές που έγιναν για να βελτιωθεί η κατάσταση και να μειωθούν αισθητά τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, η εικόνα του τραπεζικού συστήματος είναι ακόμα άσχημη. Οι δανειολήπτες χρειάζονται κάτι πιο ισχυρό και αποφάσεις που να επιφέρουν θετικά αποτελέσματα για να μπορέσουν να εμπιστευτούν ξανά το τραπεζικό σύστημα. Αυτή η εικόνα βγαίνει και εκτός συνόρων και καταλαβαίνουμε ότι χρειάζεται εξέλιξη το σύστημα και ίσως αυστηρότερα μέτρα.

Πίνακας 11

Σε πιο βαθμό μπορούν οι παραπάνω αλλαγές να βελτιώσουν την εικόνα του κυπριακού τραπεζικού συστήματος εντός και εκτός συνόρων;					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Εξαιρετικά
Τραπεζικοί	1.96%	5.88%	54.91%	35.29%	1.96%
Δανειολήπτες	10%	25%	45%	15%	5%

Στις 3 επόμενες ερωτήσεις 23, 24 και 25 γίνεται μια αναφορά σε ένα θέμα που μαστίζει τα 2 τελευταία χρόνια την οικονομία και το τραπεζικό σύστημα. Βέβαια αναφέρομαι στην πανδημία Covid-19 που έχει επηρεάσει πολύ την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και προβλέπεται στη συνέχεια οι επιπτώσεις να είναι ακόμα πιο αισθητές. Στην ερώτηση 23 γίνεται μια προσπάθεια να εντοπίσουμε το μέγεθος της ζημιάς (Πίνακας 12) όπου και οι 2 ομάδες ερωτηθέντων θεωρούν τις απώλειες σημαντικές. Η πλειοψηφία των τραπεζικών έχει απαντήσει πολύ ενώ των δανειοληπτών αρκετά. Ίσως ακόμα να μην έχει γίνει αντιληπτή η σοβαρότητα της κατάστασης από τον κόσμο, εφόσον ακόμα βρίσκεται σε εξέλιξη. Τα άτομα όμως που βρίσκονται στις τράπεζες μπορούν να δουν πιο καθαρά τις συνέπειες της πανδημίας και τη τροπή που παίρνουν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Πίνακας 12

Πιστεύετε ότι η πανδημία έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την ανάκαμψη του τραπεζικού συστήματος;					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Εξαιρετικά
Τραπεζικοί	1.96%	13.73%	23.54%	45.10%	15.67%
Δανειολήπτες	5%	25%	35%	30%	5%

Η ερώτηση 24 έχει να κάνει με τις ενέργειες των τραπεζών για τη στήριξη των δανειοληπτών που πλήγηκαν από τη πανδημία και παρατηρούμε ότι οι δανειολήπτες έχουν απαντήσει λίγο και τραπεζικοί μέτρια. (Πίνακας 13) Ακόμα και τώρα που διανύουμε το 2022 βλέπουμε την απογοήτευση του κόσμου όσον αφορά το χειρισμό των τραπεζών απέναντι στα άτομα που αντιμετωπίζουν δυσκολίες αποπληρωμής. Ο κόσμος δυσκολεύεται να επιβιώσει σε αυτές τις αντίξοες συνθήκες που επικρατούν και οι τράπεζες παραμένουν σε χαμηλό υπόβαθρο εμπιστοσύνης. Από την άλλη τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κάνουν άπειρες προσπάθειες για να διορθώσουν ίσως και τα λάθη του παρελθόντος που ακόμα βαραίνουν τους ώμους του, αλλά και να αντιμετωπίσουν τις απρόσμενες καταγιγίδες που εμφανίζονται. Από τις απαντήσεις που πήραμε δεν φαίνεται να είναι απόλυτα ικανοποιημένοι ούτε οι τραπεζικοί με τα αποτελέσματα των ενεργειών τους. Οι τράπεζες προσπαθούν να κρατήσουν τις ισορροπίες αλλά οι ενέργειες που γίνονται δεν φαίνονται και τόσο αποτελεσματικές. Η εξάπλωση της πανδημίας ξεκίνησε ως υγειονομική κρίση και γίνονται πολλές προσπάθειες στήριξης των οικονομιών αλλά δυστυχώς η εξέλιξη της δεν μπορεί ακόμα να προβλεφθεί με ασφάλεια.

Πίνακας 13

Θεωρείτε ότι οι ενέργειες των τραπεζών για να στηρίξουν τους δανειολήπτες που επλήγησαν από την πανδημία είναι αποτελεσματικές;					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Εξαιρετικά
Τραπεζικοί	9.80%	19.61%	43.14%	25.49%	1.96%
Δανειολήπτες	10%	45%	35%	10%	0%

Στη συνέχεια με την ερώτηση 25 και αν οι προτεινόμενες λύσεις των τραπεζών είναι ρεαλιστικές και βιώσιμες βρίσκουμε και τις 2 ομάδες ερωτηθέντων να απαντούν μέτρια. (Πίνακας 14) Η ερώτηση αυτή σχετίζεται και με την παραπάνω και βλέπουμε μια

προσπάθεια από τους δανειολήπτες στεγαστικών και καταναλωτικών δανείων να παραμένουν συνεπείς στις καταβολές των δόσεων που έχουν συμφωνηθεί. Αυτό επιβεβαιώνει κάποια πρόοδο στις ρυθμίσεις που προωθούν οι εταιρείες διαχείρισης με τους οφειλέτες προβληματικών δανείων.

Πίνακας 14

Πιστεύετε ότι οι λύσεις που προτείνουν οι τράπεζες στους οφειλέτες με οικονομικές δυσχέρειες είναι ρεαλιστικές και βιώσιμες;					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Εξαιρετικά
Τραπεζικοί	3.92%	5.88%	62.75%	25.49%	1.96%
Δανειολήπτες	0%	30%	60%	10%	0%

Κλείνουμε με την ερώτηση 26 και αν οι πλειστηριασμοί ακινήτων αποτελούν καθοριστική λύση για την αποκλιμάκωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Εδώ παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι τραπεζικοί έχουν απαντήσει πολύ ενώ οι απόψεις στους δανειολήπτες είναι διχασμένες. (Πίνακας 15) Η ερώτηση αυτή έχει ενδιαφέρον γιατί τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα από τη μια πιστεύουν ότι οι πλειστηριασμοί είναι μια πολύ σημαντική λύση για την εξυγίανση των προβληματικών δανείων και από την άλλη οι δανειολήπτες τους οποίους διακυβεύονται οι περιουσίες τους και προσπαθούν με κάθε τρόπο να τις προστατεύσουν. Παρόλα αυτά τα μέτρα προστασίας κατά τη πανδημία δημιούργησαν ένα πιο ευνοϊκό περιβάλλον για ρυθμίσεις που συμφέρουν τράπεζες, εταιρείες διαχείρισης και δανειολήπτες. Οι τράπεζες πιστεύουν ότι αν ακόμα και μετά τις νέες ρυθμίσεις αποπληρωμής των δανείων δεν τηρηθούν όπως πρέπει, τότε πρέπει να προχωρήσουν σε πλειστηριασμό έτσι ώστε να ασκήσουν πίεση στο δανειολήπτη για να τηρήσει το πρόγραμμα. Από την άλλη οι δανειολήπτες που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα και δεν μπορούν να αποπληρώσουν, θεωρούν αυτό το μέτρο ως άδικο και παράλογο.

Πίνακας 15

Θεωρείτε ότι οι πλειστηριασμοί ακινήτων αποτελούν καθοριστική λύση για την αποκλιμάκωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων;					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Εξαιρετικά
Τραπεζικοί	1.96%	3.92%	29.42%	58.82%	5.88%
Δανειολήπτες	25%	15%	25%	25%	10%

Συνοψίζοντας, μέσα από τις παραπάνω απαντήσεις του ερωτηματολογίου, παρατηρούμε ότι σε πολλά σημεία οι τραπεζικοί με τους δανειολήπτες έχουν τις ίδιες απόψεις για την πορεία των μη εξυπηρετούμενων δανείων αλλά υπάρχουν και σημεία όπως οι πλειστηριασμοί, οι ειδικές εταιρείες διαχείρισης «κόκκινων» δανείων και η εκπαίδευση του προσωπικού των τραπεζών όπου οι απόψεις των 2 ομάδων δεν συμφωνούν απόλυτα. Αλλιώς βλέπουν τη πορεία και τις ενέργειες των προβληματικών δανείων τα άτομα που εργάζονται στις τράπεζες και πιστεύουν ότι έχει γίνει κάποια πρόοδος και ότι βρισκόμαστε σε καλύτερο σημείο από ότι στο παρελθόν, σε αντίθεση με τους δανειολήπτες που βλέπουν τα γεγονότα από άλλη οπτική γωνία και φαίνεται ότι ακόμα δεν έχουν εμπιστοσύνη στο τραπεζικό σύστημα.

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η αποτίμηση των ενεργειών των τραπεζών σε συνδυασμό με τις νομοθετικές ρυθμίσεις σχετικά με την αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, οι αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο και η δυνατότητα επαναφοράς του τραπεζικού συστήματος στον βασικό του ρόλο. Διαπιστώνουμε ότι πριν από το 2008 ο δανεισμός αυξήθηκε πάρα πολύ και ήταν ανεξέλεγκτος και η αξιολόγηση ήταν πολύ χαλαρή. Από εκεί ξεκίνησε και η κατηφορική πορεία των μη εξυπηρετούμενων δανείων τα οποία με τη κάθε κρίση που εμφανιζόταν αυξάνονταν. Πάρθηκαν κάποιες αποφάσεις, που όπως φαίνεται δεν ήταν και πολύ αποτελεσματικές.

Τέλος, διαπιστώνεται ότι το τραπεζικό σύστημα έχει κάνει αρκετά βήματα για να βελτιώσει τη κατάσταση και να απαλλαγεί από τις πληγές του παρελθόντος αλλά και να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη των δανειοληπτών. Δεδομένων των συνθηκών που επικρατούν και λόγω της πανδημίας τα επόμενα βήματα πρέπει να είναι πολύ προσεχτικά ώστε να επιτευχθεί η ανάκαμψη της οικονομίας.

6.5 Στατιστικοί έλεγχοι σχετικά με τα αποτελέσματα ορισμένων απαντήσεων του ερωτηματολογίου

Test for proportions
- question 9.xlsx

Test for proportions
- question 10.xlsx

Test for proportions
- question 11.xlsx

Test for proportions
question 13.xlsx

Test for proportions
question 15.xlsx

Test for proportions
question 17.xlsx

Test for proportions
question 23.xlsx

Test for proportions
question 26.xlsx

Παρατηρώντας τα αποτελέσματα των παραπάνω στατιστικών ελέγχων, βλέπουμε ότι τα πλείστα αποτελέσματα συμβαδίζουν και συμφωνούν με τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου. Δηλαδή όπως και στο ερωτηματολόγιο έτσι και εδώ δεν ξεπερνά το 50% η άποψη αυτών που πιστεύουν ότι έχει μειωθεί το ουσιώδες έργο των τραπεζών τα τελευταία χρόνια λόγω της οικονομικής κρίσης και των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Επίσης, σε ότι αφορά την αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, ο έλεγχος δείχνει ότι περισσότεροι από τους μισούς πιστεύουν ότι οι κυπριακές τράπεζες δεν έχουν διαχειριστεί πολύ σωστά τα κόκκινα δάνεια. Θα μπορούσαν οι ενέργειες τους να είναι ποιο προσεχτικές και μελετημένες. Ακόμα σε ότι αφορά τις νομοθετικές ρυθμίσεις περισσότεροι από τους μισούς πιστεύουν πως οι ενέργειες των τραπεζών δεν λειτούργησαν αποτελεσματικά. Έγιναν βιαστικά βήματα χωρίς να ληφθεί υπόψη η σοβαρότητα της κατάστασης.

Προχωρώντας στην ερώτηση 13 και αν πιστεύουν ότι η ανάθεση των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε ειδικές εταιρείες βοήθησαν στην εξεύρεση πιο αποτελεσματικών βιώσιμων λύσεων παρατηρούμε ότι ο έλεγχος βγάζει ότι πέραν από τους μισούς δεν πιστεύουν ότι οι εταιρείες αυτές βοήθησαν στην εξυγίανση των κόκκινων δανείων, ενώ οι απαντήσεις του ερωτηματολογίου υποδηλώνουν ότι περισσότεροι από τους μισούς θεωρούν τις ειδικές αυτές εταιρείες σημαντικό παράγοντα στην εξεύρεση αποτελεσματικών λύσεων. Το ίδιο παρατηρούμε και στην ερώτηση 17 όπου ο στατιστικός έλεγχος δείχνει ότι πέραν του 50% δεν πιστεύουν πως οι τράπεζες έχουν αλλάξει τον τρόπο ανάλυσης των οικονομικών δεδομένων και των επενδυτικών σχεδίων των δανειοληπτών ώστε να παρέχετε καλύτερη αξιολόγηση. Από την άλλη, οι απαντήσεις που πήραμε από το ερωτηματολόγιο δείχνουν ότι περισσότεροι από τους μισούς πιστεύουν ότι οι τράπεζες

άλλαξαν τις μεθόδους και τον τρόπο ανάλυσης των οικονομικών δεδομένων των δανειοληπτών και έτσι η διαδικασία τώρα είναι πιο σωστή και αποτελεσματική.

Επιπλέον, όσον αφορά την πανδημία δεν ξεπερνά το 50% η άποψη ότι η πανδημία έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την ανάκαμψη του τραπεζικού συστήματος. Τόσο στο ερωτηματολόγιο όσο και στον στατιστικό έλεγχο, παίρνουμε το ίδιο αποτέλεσμα.

Παρατηρούμε ότι ο κόσμος δεν είναι και πολύ ευχαριστημένος με τα μέτρα που πάρθηκαν κατά την πανδημία για να τους βοηθήσουν να συνεχίσουν την αποπληρωμή των χρεών τους σε ομαλούς ρυθμούς.

Τέλος, στην ερώτηση 26 έχουμε το αποτέλεσμα ότι πιο λίγοι από τους μισούς πιστεύουν ότι οι πλειστηριασμοί ακινήτων αποτελούν καθοριστική λύση για την αποκλιμάκωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ο κόσμος όπως φαίνεται δεν βλέπει και πολύ θετικά τους πλειστηριασμούς καθότι κανείς δεν θέλει να φτάνει σε αυτό το σημείο για να γίνει εφικτή η αποπληρωμή κάποιου χρέους.

Κεφάλαιο 7

Συμπεράσματα

Τα τελευταία χρόνια τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αντιμετωπίζουν μια σημαντική πρόκληση για το πως να διαχειριστούν αποτελεσματικά τον μεγάλο αριθμό των μη εξυπηρετούμενων δανείων προσπαθώντας να μειώσουν το απόθεμα προβληματικών χρεών στα βιβλία τους. Η μεγάλη χορήγηση δανείων στο παρελθόν, χωρίς την κατάλληλη εποπτεία και έρευνα για την κατάσταση του δανειολήπτη, αναδείχθηκε ζημιογόνα οδηγώντας τα τραπεζικά συστήματα στη λήψη δραστικών, μη ευνοϊκών αποφάσεων για την μείωση των ισολογισμών τους.

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η αποτίμηση των ενεργειών των τραπεζών σε συνδυασμό με τις νομοθετικές ρυθμίσεις σχετικά με την αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, οι αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο και η δυνατότητα του επαναπροσδιορισμού του τραπεζικού συστήματος στο βασικό του ρόλο. Για το λόγο αυτό έγινε η έρευνα μέσω του ερωτηματολογίου το οποίο απαντήθηκε από τραπεζικούς και δανειολήπτες.

Όσον αφορά τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου και ξεκινώντας ηλικιακά, παρατηρούμε ότι η μεγάλη πλειοψηφία βρίσκεται στα 31-40 χρονών, με αρκετή εργασιακή εμπειρία στον τραπεζικό κλάδο και όχι μόνο και με ψηλό επίπεδο μόρφωσης. Αυτό δείχνει και αποδεικνύει ότι υπάρχει το επαγγελματικό υπόβαθρο της κατανόησης και προσαρμογής στις νέες προκλήσεις της εποχής και τις συνεχείς αλλαγές.

Με τα αποτελέσματα της έρευνας αρχικά διαπιστώνουμε ότι πριν από το 2008 ο δανεισμός των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων ήταν πολύ μεγάλος και ανεξέλεγκτος, υπήρχε χαλαρή αξιολόγηση και ευνοϊκότεροι όροι χρηματοδότησης που οφειλόταν στη προσπάθεια των τραπεζών να καταβάλουν όσο το δυνατό μεγαλύτερο μερίδιο στην αγορά. Δεν υπήρχε σωστή αξιολόγηση, δεν λαμβάνονταν τα κατάλληλα μέτρα και δεν έδιναν τη προσοχή που θα έπρεπε για να κρίνουν αν ένας δανειολήπτης θα είναι καλός αποπληρωτής. Όλα αυτά σε συνδυασμό με το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης του 2007-2008 έφεραν τα τραπεζικά συστήματα σε μια άσχημη κατάσταση να πρέπει να διαχειριστούν ένα μεγάλο όγκο μη εξυπηρετούμενων δανείων. Επίσης η κρίση ρευστότητας δημιούργησε αρνητικό περιβάλλον για νέες χρηματοδοτήσεις με αποτέλεσμα να μειωθεί το παραδοσιακό έργο των τραπεζών.

Η έρευνα μας έδειξε ότι οι νομοθετικές ρυθμίσεις που δόθηκαν δεν απέδωσαν τα επιθυμητά αποτελέσματα καθώς δεν υπήρχε σημαντική βελτίωση. Διαπιστώθηκε πως όλες αυτές οι ρυθμίσεις δεν ήταν πάντα προς τη σωστή κατεύθυνση και ορθά ελεγμένες παρά τη προσπάθεια που γινόταν για προστασία των δανειοληπτών. Ο κόσμος δεν φαίνεται να είναι απόλυτα ικανοποιημένος από τις αποφάσεις που πάρθηκαν και φαίνεται ότι υπάρχουν ακόμα πολλά κενά. Οι μακροπρόθεσμες ρυθμίσεις που θεσπίστηκαν σε συνδυασμό με τη μεταβίβαση της διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε ειδικές εταιρείες έδειξαν ότι η κατάσταση βελτιώθηκε σε κάποιο βαθμό και μπόρεσαν να βρεθούν βιώσιμες λύσεις. Επίσης, οι εποπτικές αρχές εξέδωσαν κατευθυντήριες γραμμές προς τα τραπεζικά ιδρύματα τόσο ως προς τον τρόπο διευθέτησης των οφειλών των δανειοληπτών όσο και ως προς τη στρατηγική που θα ακολουθηθεί για τη μείωση των προβληματικών δανείων.

Βάση των αποτελεσμάτων που πήραμε από το ερωτηματολόγιο φάνηκε ότι η επιστροφή των δανειοληπτών στο υγιές χαρτοφυλάκιο δεν ήταν και πολύ πετυχημένη έτσι έκανε και την ανάκαμψη δυσκολότερη. Η τιτλοποίηση/πώληση του προβληματικού χαρτοφυλακίου φαίνεται να βρίσκει σύμφωνους και τους δανειολήπτες και τους τραπεζικούς ότι λειτούργησε προς τη σωστή κατεύθυνση και επέφεραν θετικά αποτελέσματα. Οι τράπεζες προχωρούν με γοργούς ρυθμούς αλλά βελτιώνουν τους ισολογισμούς τους και προχωρούν προς την ανάκαμψη.

Προχωρώντας στον τρόπο ανάλυσης των οικονομικών δεδομένων και τις αξιολογήσεις των δανειοληπτών θεωρείται ότι έχει βελτιωθεί πολύ και ότι είναι πιο αυστηροί και ελέγχουν περισσότερο τους σκοπούς δανειοδότησης πριν προβούν σε δανειοδότηση. Σε αυτό συμβάλει και η ενημέρωση του προσωπικού που φαίνεται σε ικανοποιητικά επίπεδα χωρίς να σημαίνει ότι πρέπει να σταματήσουν να ενημερώνονται και να αναπτύσσονται. Όπως φάνηκε και από την έρευνα μας η συντριπτική πλειοψηφία κατέχει ψηλό επίπεδο μόρφωσης άρα τα άτομα αυτά πρέπει να είναι ενημερωμένα και σε ετοιμότητα να αντιμετωπίσουν τα νέα δρόμενα συνεχώς.

Η ζήτηση δανείων από τους δανειολήπτες βάση των αποτελεσμάτων δείχνει να είναι πιο ορθολογική και οι τραπεζικοί στις μονάδες διαχείρισης είναι πιο αυστηροί και δεν δίνουν αλόγιστα δάνεια όπως γινόταν στο παρελθόν. Όμως όπως φαίνεται η εμπιστοσύνη του κοινού προς τις τράπεζες δεν έχει αποκατασταθεί πλήρως και αυτό έχει αρνητικό αντίκτυπο προς τα έξω.

Επίσης, η έρευνα έδειξε ότι οι αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο της Βασιλείας III έχουν θετικά αποτελέσματα. Με το σύμφωνο αυτό ενισχύεται η χρηματοπιστωτική σταθερότητα αλλά υπάρχει και ο κίνδυνος οι τράπεζες να οδηγηθούν σε ανάληψη μεγαλύτερων κινδύνων

προκειμένου να αυξήσουν την κερδοφορία τους. Οι ερωτηθέντες έκριναν ότι οι αλλαγές αυτές καθώς και τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών ήταν ικανοποιητικά και ότι επέφεραν βελτιωμένα αποτελέσματα.

Τέλος, σημαντικό είναι να αναφέρουμε το πρόβλημα που έχει προκύψει λόγω πανδημίας και δείχνει να επηρεάζει αρκετά την όποια επιστροφή των τραπεζικών ιδρυμάτων σε μια κανονικότητα. Το πρόβλημα με τη πανδημία βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη και δεν μπορεί να προβλεφθεί πότε θα αποκλιμακωθεί η κατάσταση και είναι και πολύ νωρίς να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα των μέτρων που λαμβάνονται για την στήριξη των δανειοληπτών. Τα ιστορικά γεγονότα μας λένε ότι η εμπειρία που έχουν αποκτήσει οι τράπεζες όσον αφορά τη διευθέτηση ληξιπρόθεσμων οφειλών είναι σημαντική αλλά είναι δύσκολο να υπολογιστεί το μέγεθος του προβλήματος και ο χρονικός ορίζοντας επαναφοράς.

Συνοψίζοντας, φαίνονται οι προσπάθειες των τραπεζικών ιδρυμάτων στο να απαλλαγούν από τα προβλήματα του παρελθόντος και να δημιουργήσουν νέες βάσεις και δεδομένα στην εξυπηρέτηση των δανειοληπτών. Προς την ίδια κατεύθυνση βλέπουν και οι αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο και οι προσπάθειες της πολιτείας να βοηθήσει στην εξυγίανση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Λόγω των δύσκολων συνθηκών που επικρατούν και η εξάπλωση της πανδημίας, τα επόμενα βήματα πρέπει να είναι πολύ σταθερά και καλά μελετημένα ώστε η ανάκαμψη να επιτευχθεί και να μπορέσει και η υπόλοιπη οικονομία να αναπτυχθεί.

Κλείνοντας να πούμε ότι η έρευνα αφορούσε στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και τη διευθέτηση του προβληματικού χαρτοφυλακίου και των αλλαγών του θεσμικού πλαισίου. Προσπάθησα με την έρευνα αυτή να δούμε λίγο τη γενική εικόνα που επικρατεί στα τραπεζικά ιδρύματα και πως αντιμετωπίζει ο κόσμος τις προσπάθειες και τις αλλαγές που γίνονται για εξυγίανση του προβληματικού χαρτοφυλακίου. Επίσης είδαμε και λίγο τη πορεία των μη εξυπηρετούμενων δανείων στο πέρασμα του χρόνου και τα σκαμπανεβάσματα που υπήρχαν με τις διάφορες λύσεις που δίνονταν τη κάθε χρονική περίοδο.

Βιβλιογραφία

- Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα – Τραπεζική Εποπτεία
Τι είναι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ);
<https://www.bankingsupervision.europa.eu/about/ssmexplained/html/npl.el.html>
- ICBC Institute of Certified Bankers Cyprus – Αναδιαρθρώσεις δανείων και Μη εξυπηρετούμενα δάνεια - Η περίπτωση της Κύπρου
https://www.ibscyprus.com.cy/cer_assignments/498SC_FA.pdf?v_1
- Πανεπιστήμιο Πειραιώς – Διπλωματική εργασία – Μη εξυπηρετούμενα δάνεια και Διαχείριση Κινδύνου
http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/10638/Peponakis_Georgios.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Financial Innovation and the Financial Crisis of 2007-2008
Gerald P. Dwyer – Federal Reserve Bank of Atlanta – University of Carlos III, Madrid and CAMA
- Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου – Η διεθνής οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στην κυπριακή οικονομία
<https://www.centralbank.cy/el/the-governor/previous-governors/previous-governor-s-speeches/athanasios-orphanides/11122008>
- Economic Policy Uncertainty, Political Uncertainty and the Greek Economic Crisis
Gikas A. Hardouvelis, Georgios I. Karalas, Dimitrios I. Karanastasis, Panagiotis K. Samartzis
- Χρηματοπιστωτικό Σύστημα και Οικονομική Δραστηριότητα – Δημήτριος Μόσχος και Γεώργιος Χορταρέας
- European Commission 2009 – Economic and Financial Affairs: Economic crisis in Europe: Causes, consequences and responses

- ΡΙΚ – Οικονομία – Η Κύπρος χρειάζεται αναθεώρηση στρατηγικής για τα κόκκινα δάνεια
- Ecanconsultants - Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια
- Πανεπιστήμιο Αιγαίου – Τα αίτια υπαγωγής της Κυπριακής Δημοκρατίας στον μηχανισμό στήριξης Ε.Ε-Δ.Ν.Τ – Η χρηματοπιστωτική κρίση 2013.
- Delfi Partners & Co – Κύπρος: Τραπεζικό σπριντ για τη διαχείριση των κόκκινων δανείων
<https://delfipartners.com/blog/kypros-trapeziko-sprint-gia-te-diacheirise-ton-kokkinon-daneion>
- Πανεπιστήμιο Μακεδονίας – Τα κόκκινα δάνεια των τραπεζών, μια μελέτη περίπτωσης στις τράπεζες της Ανατολικής και λοιπής Ευρώπης – Παναγιώτης Παπαβραμίδης
- In Business News – Κόκκινα Δάνεια και Covid-19 – 02/11/2020
- Πολίτης – Ευελιξία στις τράπεζες για τα «κόκκινα δάνεια» - 23/03/2020
- In Business News – Τι έκαναν οι τράπεζες για τα «κόκκινα δάνεια» - 14/12/2017
- News 24/7 – Τράπεζες: Πόσο θα μειωθούν τα κόκκινα δάνεια την επόμενη διετία
<https://www.news247.gr/oikonomia/trapezes-poso-tha-meiosoyn-ta-kokkina-daneia-tin-epomeni-dietia.8984644.html>
- Πανεπιστήμιο Μακεδονίας – Οικονομική κρίση και κόκκινα δάνεια: Η οικονομική κρίση, τα αίτια και οι συνέπειες της, οι επισφάλειες και το φαινόμενο της έκτασης των «κόκκινων δανείων» σήμερα – Αναστασία Παχούμη
- Πανεπιστήμιο Μακεδονίας – Το πρόβλημα των «κόκκινων δανείων» και τρόποι εξυγίανσης των τραπεζικών ιδρυμάτων – Παπαϊωάννου Αλκμήνη

- Filenews – Νέα βιομηχανία στήθηκε για τα κόκκινα δάνεια – 05/12/2019
<https://www.philenews.com/oikonomia/kypros/article/832487/nea-biomichania-stithike-ga-ta-kokkina-daneia>

- Cyprus Property News – Small drop in non-performing loans – 28/12/2020
<https://www.news.cyprus-property-buyers.com/2020/12/28/small-drop-non-performing-loans-2/id=00161018>

- CyprusMail – Bad banks: a sustainable solution for non-performing loans? – 06/12/2020
<https://cyprus-mail.com/2020/12/06/bad-banks-a-sustainable-solution-for-non-performing-loans/>

- Financial Mirror – Government committed to reducing NPLs further – 20/11/2020

- Πολίτης – Ευρωπαϊκή εξαίρεση η Κύπρος στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια – 18/11/2019

- Η Καθημερινή – Στα 10,1 δις. Ευρώ τα κόκκινα δάνεια στις τράπεζες της Κύπρου - 01/08/2019

- Πανεπιστήμιο Κύπρου – Αναδιανεμητικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης - Αδάμος Ανδρέου και Πάνος Πασιαρδής – 12/2010

- Filenews – Παραμένουν στα ύψη τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια 14/01/2021
<https://www.philenews.com/oikonomia/kypros/article/1101834>

- Revita Turnarounds – Μη εξυπηρετούμενα δάνεια 01/09/2017

- Πανεπιστήμιο Πειραιώς – Μη εξυπηρετούμενα δάνεια και πιθανότητα πτώχευσης Ευρωπαϊκών Τραπεζών – Βασιλοπούλου Βασιλική – Αύγουστος 2017

- Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων - Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στο Ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι επιπτώσεις τους στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις – Τσαρακλημάνη Λαμπρινή – Οκτώβριος 2020

- Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Δυτικής Ελλάδας – Μη εξυπηρετούμενα δάνεια τραπεζών και η διαχείριση τους – Χρήστου Φωτεινή και Μωραΐτης Αθανάσιος – 2017

- Α.Ε.Ι Πειραιά Τ.Τ - Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας – Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής – Παγκόσμια Οικονομική Κρίση και Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα – Ντατσόπουλου Παναγιώτης – 2016

- Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα / Τραπεζική Εποπτεία
Τι είναι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ);
<https://www.bankingsupervision.europa.eu/about/ssmexplained/html/npl.el.html>

Παράρτημα Α: «Ερωτηματολόγιο»

«Τραπεζικός Τομέας: Η αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων στο πέρασμα του χρόνου»

Η αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι ένα φλέγων θέμα που τα τελευταία χρόνια επηρεάζει σημαντικά τον τραπεζικό τομέα ανά το παγκόσμιο, αλλά ιδιαίτερα τις κυπριακές τράπεζες. Η διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων απέσπασε σημαντικό μέρος του έργου των τραπεζών. Η ανάγκη ανάκαμψης από την κατάσταση αυτή είναι επιτακτική αν θέλουμε να πετύχουμε μια βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Το παρόν ερωτηματολόγιο έχει σκοπό να εξετάσει αν η μέχρι τώρα διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι αποτελεσματική και κατά πόσο μπορούν να δημιουργηθούν κατάλληλες προϋποθέσεις για την ανάκαμψη των τραπεζών και της οικονομίας γενικότερα.

1. Ηλικία

- 20 – 30
- 31 – 40
- 41 – 50
- 51+

2. Χρόνια απασχόλησης στον τραπεζικό ή άλλο τομέα

- 0 – 5
- 6 – 15
- 16 – 25
- 26 +

3. Εκπαίδευση

- Απόφοιτος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
- Απόφοιτος Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης
- Κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου
- Κάτοχος Διδακτορικού τίτλου

4. Επίπεδο Ευθύνης

- Υπάλληλος
- Προϊστάμενος / Υπεύθυνος ομάδας
- Διευθυντής

5. Τομέας απασχόλησης

- Στέλεχος εγκριτικής αρχής
- Στέλεχος διαχείρισης δανείων
- Στέλεχος άλλης ομάδας

Οι επόμενες ερωτήσεις που ακολουθούν πρέπει να απαντηθούν βάση της παρακάτω κλίμακας:

1.Καθόλου

2.Λίγο

3. Μέτρια

4. Πολύ

5. Εξαιρετικά

6. Πιστεύετε ότι οι αξιολογήσεις που γίνονταν και οι όροι χρηματοδότησης των δανειοληπτών από τις τράπεζες ήταν πιο χαλαροί την περίοδο πριν το 2008;

1.Καθόλου

2.Λίγο

3. Μέτρια

4. Πολύ

5. Εξαιρετικά

7. Με βάση το παραπάνω και σε συνδυασμό με την οικονομική άνεση που επικρατούσε την περίοδο πριν το 2008 οδήγησε σε υπερβολική χρήση δανείων;

1.Καθόλου

2.Λίγο

3. Μέτρια

4. Πολύ

5. Εξαιρετικά

8. Σε ποιο βαθμό ο υπερβολικός δανεισμός συνέβαλε στο να γίνει προβληματική η εξυπηρέτηση των δανείων λόγω και της οικονομικής κρίσης;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Εξαιρετικά

9. Πόσο πιστεύετε ότι έχει μειωθεί το ουσιώδες έργο των τραπεζών τα τελευταία χρόνια λόγω της οικονομική κρίσης και των μη εξυπηρετούμενων δανείων;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Εξαιρετικά

10. Πόσο αποτελεσματικά έχουν διαχειριστεί τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια οι τράπεζες στην Κύπρο;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Εξαιρετικά

11. Οι νομοθετικές ρυθμίσεις όπως και οι ενέργειες των τραπεζών πιστεύετε ότι λειτούργησαν αποτελεσματικά;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Εξαιρετικά

12. Πόσο αποτελεσματικές ήταν οι μακροπρόθεσμες λύσεις που δόθηκαν ώστε να μην επανέρχονται οι δανειολήπτες;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Εξαιρετικά

13. Η ανάθεση της διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε ειδικές εταιρείες πιστεύετε ότι βοήθησαν στην εξεύρεση πιο αποτελεσματικών και βιώσιμων λύσεων;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Εξαιρετικά

14. Πιστεύετε ότι οι παραπάνω λύσεις επανάφεραν μεγάλο αριθμό δανειοληπτών στο υγιές χαρτοφυλάκιο;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Εξαιρετικά

15. Συμφωνείτε ότι η τιτλοποίηση/πώληση του προβληματικού χαρτοφυλακίου των τραπεζών αποτελεί σημαντικό βήμα για τον επαναπροσδιορισμό του παραδοσιακού τους ρόλου όπως είναι η αποταμίευση, δανεισμός κτλ;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Εξαιρετικά

16. Ως τραπεζικός υπάλληλος πόσο σημαντικό πιστεύετε ότι είναι για το προσωπικό η ενασχόληση με το υγιές χαρτοφυλάκιο και όχι με ρυθμίσεις δανείων; (μόνο για τραπεζικούς υπαλλήλους)

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Εξαιρετικά

17. Θεωρείτε ότι οι τράπεζες έχουν αλλάξει τον τρόπο ανάλυσης των οικονομικών δεδομένων και των επενδυτικών σχεδίων των δανειοληπτών έτσι ώστε να υπάρχει καλύτερη και ασφαλέστερη αξιολόγηση;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Εξαιρετικά

18. Πιστεύετε ότι είναι πιο ορθολογική η ζήτηση δανείων από μέρους των δανειοληπτών σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Εξαιρετικά

19. Οι αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο βάση της Βασιλείας III και στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών, πόσο μπορούν να τις προστατέψουν από υπερβολική έκθεση σε κινδύνους;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Εξαιρετικά

20. Το προσωπικό των κυπριακών τραπεζών είναι πιο πολύ ενημερωμένο και εκπαιδευμένο σε σχέση με το παρελθόν ώστε να συμβάλει στην ορθότερη επιλογή δανειοληπτών;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Εξαιρετικά

21. Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι έχει αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη του κοινού απέναντι στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Εξαιρετικά

22. Σε πιο βαθμό μπορούν οι παραπάνω αλλαγές να βελτιώσουν την εικόνα του κυπριακού τραπεζικού συστήματος εντός και εκτός συνόρων;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Εξαιρετικά

23. Πιστεύετε ότι η πανδημία έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την ανάκαμψη του τραπεζικού συστήματος;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Εξαιρετικά

24. Θεωρείτε ότι οι ενέργειες των τραπεζών για να στηρίξουν τους δανειολήπτες που επλήγησαν από την πανδημία είναι αποτελεσματικές;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Εξαιρετικά

25. Πιστεύετε ότι οι λύσεις που προτείνουν οι τράπεζες στους οφειλέτες με οικονομικές δυσχέρειες είναι ρεαλιστικές και βιώσιμες;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Εξαιρετικά

26. Θεωρείτε ότι οι πλειστηριασμοί ακινήτων αποτελούν καθοριστική λύση για την αποκλιμάκωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Εξαιρετικά